

ДОКЛАД

ОТ

МИЛЕН ВЕЛЧЕВ - МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ

ОТНОСНО: Отчета за изпълнение на държавния бюджет за 2001 г.

1. Тенденции в развитието на основните икономически партньори на страната и международна конюнктура.

Тенденцията на забавяне на темповете на растеж на световната икономика повлия съществено върху икономиката на България през 2001 г. Прогнозите на различните институции показват възстановяване на реалния растеж през 2003 г. В есенния си доклад от 11 ноември 2001 г. Европейската комисия ревизира световния растеж на БВП от 4.4 процента на 2.1 процента за 2001 г. Прогнозите за световния растеж за 2002 г. също са ревизирани в посока намаление - 2.2%.

Японската икономика се намира в десета поредна година на рецесия. Най-острите проблеми в страната са свързани с продължителната дефлация, лоша фискална позиция и натрупани лоши кредити в банковата система. Световната банка прогнозира растежа в Япония в периода 2001-2010 г. да остане в рамките на 2%.

Евروزоната регистрира реален растеж от 1.5% през 2001 г. Намалението на данъчната тежест и ниската инфлация през първото тримесечие на 2002 г. се очаква да стимулира икономическата активност. Средния растеж там през 2002 г. се очаква да достигне 1.4%. Прогнозите на Световната банка за икономическия растеж в период 2001-2010 г. са за около 2.4%.

Германия, която заедно с Италия е най-големият ни търговски партньор, претърпява сериозен спад. През 2001 г. растежът беше 0.6 процента. През 2002 г. растежът на БВП няма да надвишава 0.9%, но през 2003 г. се очаква подобрене на изгледите за германската икономика и очакванията са за 2.7% растеж. Растежът на италианската икономика през 2001 г. беше 1.8%. Очакваният растеж за 2002 е 1.4%, а през 2003 г - 2.9%.

Според *World Economic Outlook* на МВФ от април 2002 г. вътрешното търсене е отбелязало спад през 2001 г. (от 3.9% на 1.6%), като очакванията са за увеличаване през 2002 г. с 1.8% и през 2003 г. с 2.9%. От компонентите на крайното търсене на БВП най-сериозен спад се наблюдава в инвестициите в основен капитал – в световен план с 6.4 процентни пункта. Най-голямо е намалението в САЩ – 7.6 процентни пункта, Германия – 7.1 процентни пункта, Япония – 4.9 процентни пункта и Италия – 4.1 процентни пункта. Очакванията като цяло са за възстановяването на инвестиционното търсене едва през 2003 г.

След нарастване на цените на петрола и енергоносителите през 1999/2000г., равнището на инфлация се повиши, а централните банки реагираха с повишаване на краткосрочните лихвени проценти. Но през декември 2000 г. тенденцията се промени, което доведе и до постепенно намаляване на инфлацията, като това бе съпроводено с влошаващи се показатели за американската икономика. С цел да повиши икономическата активност в страната, Федералният резерв намали лихвените проценти - настоящето им равнище възлиза на 1.75% след 11 намаления през 2001 г. Европейската централна банка (ЕЦБ) намали четири пъти през 2001 г. равнището на краткосрочните лихвени проценти до 3.25%. Япония не бе в състояние да реагира на променените икономически условия чрез намаляване на краткосрочните лихвени проценти, тъй като те вече бяха достигнали 0%. В началото на 2002 г. управителят на Федералния резерв Алан Грийнспан заяви, че Федералният резерв не планира допълнително намаляване на лихвените проценти, тъй като перспективите за американската икономика са се подобрили.

2. Икономически растеж на България

По данни на Националния статистически институт през 2001 г. икономиката регистрира реален растеж от 4.03 %. Акумулираният растеж за периода 1988-2001 г. достигна 16.7 %.

Най-съществен принос в растежа на БВП през 2001 г. имаше крайното потребление (табл.1). Потреблението на домакинствата се увеличи с 5% в реално изражение, което е чувствително повече от растежа на БВП. Съществен фактор за растежа на потреблението беше увеличението на потребителските кредити. Кредитите за домакинствата, които в по-голямата си част са потребителски, са се увеличили с 272.5 млн. лева през 2001 г. Пазарът на потребителски кредити е най-динамичният сегмент на кредитния пазар през последните две години.

Тенденцията на увеличаване на инвестициите продължи и през 2001 г. Инвестиционното търсене нарасна с 18.2% в реално изражение и достигна 20.4% от БВП. Спестяванията в икономиката не се увеличиха пропорционално на растежа на инвестициите и по тази причина се увеличи дефицита на баланса спестявания-инвестиции или текущата сметка на платежния баланс. Спестяванията през 2001 г. достигнаха 12.8 % от БВП, което е много по-ниско от равнището на инвестициите. Задълбочаването на финансовия пазар, разнообразяване на финансовите инструменти и ефективното мобилизиране на местните и чуждестранни спестявания е необходимо условие за реализиране на сценария “намаляване на дефицита по текущата сметка и растеж на инвестициите” през следващите години.

Външната търговия със стоки и услуги регистрира дефицит от 2.2 млрд. лева. Дефицитът на търговията със стоки достигна 3.4 млрд. лева, а търговията със услуги регистрира излишък от 1.2 млрд. лева. Най-голям принос в положителното салдо на услугите през 2001 г. имаше отрасъл туризъм с 1.41 млрд. лева положително салдо.

Таблица 1.

Темпове на растеж и приноси в растежа на компонентите на крайните потребителски разходи

	темп на растеж	принос в растежа
Крайно потребление	4.5	3.9
Индивидуално	4.5	3.5
КПР на домакинствата	5.0	3.5
КПР на НТОД	14.8	0.1
КПР на правителството	-0.4	-0.03
Колективно	4.7	0.5
Бруто капиталообразуване	18.2	3.3
Бруто образуване на основен капитал	19.9	3.1
Физическо изменение на запасите	8.1	0.2
Нетен износ на стоки и услуги		-3.2
Износ на стоки и услуги	8.5	4.7
Внос на стоки и услуги	13.0	-8.0
БВП	4.0	

Източник: НСИ

От страна на предлагането най-голям принос в растежа на БВП има секторът на услугите. Отрасъл услуги произвежда повече от половината от добавената стойност в икономиката. Отрасъл селско стопанство отбеляза слаб реален растеж през 2001 г. след като спадна с близо 9 % през 2000 г. Този слаб растеж на селското стопанство през 2001 г., се дължеше на по-скоро на намаленото междинно потребление, а не на увеличаване на производството.

Трябва да подчертаем, че силно монополизираните отрасли (производство и разпределение на електричество, газ и вода; съобщения) имат съществен принос в реалния растеж. Реформите в тези отрасли в посока на увеличаване на конкуренцията ще намалят монополните печалби и вероятно ще предизвикат значително преразпределение на добавената стойност между отраслите.

Таблица 2.

Темпове на растеж и приноси в растежа на компонентите на произведения БВП

	темп на растеж	принос в растежа
Селско и горско стопанство	0.46	0.1
Добивна индустрия	-7.1	-0.1
Преработваща индустрия	5.6	1.0
П-во и разпределение на електричество, газ и вода	5.3	0.3
Строителство	1.5	0.1
Услуги	4.2	2.4
Общо добавена стойност	3.7	3.7

Източник: НСИ

Инфлацията, измерена чрез индекса на потребителските цени (ИПЦ) достигна до 4.8 % в края на годината. Средногодишната инфлация беше 7.5 %. Тези стойности на инфлацията са много по-ниски в сравнение с 2000 г. (11.3 % в края на годината и 10.3 % средногодишна). Съществен фактор за по-ниската инфлация през 2001 г. беше намалението на международните цени на петрола и на суровините и материалите. По данни на Световната банка цените на петрола спаднаха с 26.4 %, а цените на суровините и материалите – с 8.9 %¹. Българската икономика е много енергоемка и по тази причина равнището на вътрешните цени зависи в голяма степен от международните цени на първичните енергийни източници.

Повишенията в административните цени имаха значителен принос (48%) в инфлацията в края на 2001 г. Най-много се повишиха цените на лекарствата (28.1%), питейната вода (16.6%), телефонните услуги (13.6%), електроенергията (5.9%) и топлоенергията (5.5%).

Платежен баланс

Спадът в световната икономика през 2001 г. се отрази върху платежния баланс на страната чрез намаленото външно търсене и по-ниските цени на основни износни стокови групи. Темповете на растеж на стойностните обеми на износа чувствително се забавиха през втората половина на годината, но въпреки това износът за годината отбеляза положителен ръст от 5.7%.

Вносът на стоки нарасна с 11.1% през 2001 г. Най-голям растеж регистрира вносът на потребителски стоки (28.7%), следван от суровините (17.9%) и инвестиционните стоки (12.8%). Вносът на енергийни стоки спадна с 8.4% поради едновременното намаление на цените и количествата на вноса на суров петрол. По данни на БНБ вносът на суров петрол спадна с 495300 тона в сравнение с 2000 г. Дефицитът по търговията със стоки достигна 1565.8 млн. щ.д., което е с 390 млн. долара по-голям от дефицита през 2000 г.

Балансът на търговията с услуги регистрира излишък от 545.7 млн. щ.д., като най-голям принос в увеличението на износа е този на туризма, с нетни приходи от

¹ World Bank, <http://www.worldbank.org/prospects/index.htm>

632.2 млн.щ.д.)увеличение с 17.9%). Вносът на услуги нарасна за годината с 12.6%. Текущите трансфери достигнаха 486.1 млн. щ.д., най-високата стойност от 1991 г. насам. Ефективното управление на помощите от европейските преприсъединителни фондове е необходимо условие за повишаване трансферите и намаляване на дефицита на текущата сметка на платежния баланс.

Салдото на финансовата сметка през 2001 г. беше положително в размер на 1050.6 млн. щ.д. Преките чуждестранни инвестиции достигнаха 678.9 млн. щ.д. и са с 324.4 млн. долара по-малко в сравнение с 2000 г. Съществен принос в преките чуждестранни инвестиции имаше заплащането на лиценза за втори GSM оператор в размер на 135 млн. щ.д. от гръцката компания ОТЕ. Притокът на капитал под формата на портфейлни инвестиции се увеличи съществено в сравнение с предходни години благодарение на емисията на еврооблигации за 222 млн. щ.д. Емисията на еврооблигации е първият успешен опит за разширяване на кръга на чуждестранни кредитори извън МВФ и Световната банка.

Увеличаването на валутните депозити на домакинствата в местните банки в размер на 463.5 млн. долара имаше съществен принос в положителния баланс на финансовата сметка. Увеличаването на валутните депозити на населението в голяма степен беше частично мотивирано от въвеждането на еврото в началото на 2002 г. Растежът на депозитите на населението през цялата година подсказва, че по-високата норма на спестяване през 2001 г. има съществен принос в увеличаването на валутните депозити в банковата система.

Общият баланс за 2001 г. достигна 397.6 млн. щ.д. Резервите на БНБ се увеличиха с близо 300 млн. щ.д. при изключено влияние на курсовите разлики. През годината правителството е изплатило на МВФ 168.5 млн. щ.д. и е получило извънредно финансиране в подкрепа на платежния баланс от 70.5 млн. щ.д.

Паричен сектор

Паричното предлагане се увеличи с 33.5 % в края на 2001 г. в сравнение с края на 2000 г. Голяма част от увеличението на паричната база се извърши през декември поради масираните продажби на валута, мотивирани от въвеждането на еврото в началото на 2002 г. Голямото увеличение на ликвидността в икономиката през декември повлия допълнително за увеличението на цените през януари 2001 г.

Срочните депозити в лева се увеличиха с 32 %, а валутните депозити – с 23 %. Най-същественният принос за увеличаване на депозитната база имаше населението, чиито депозити се увеличиха с близо 1.5 млрд. лева.

Увеличението на депозитите доведе до увеличаване на кредита за неправителствения сектор с 21%. Кредитът за частните предприятия се увеличи с 658 млн. лева, а кредита за населението – с 273 млн. лева. Голямото увеличаване на потребителските кредити беше важен фактор за увеличаване на потреблението на домакинствата през 2001 г.

Трябва да подчертаем, че увеличението на депозитите и кредитите през 2001 г. е най-голямото увеличение от 1998 г. насам. Това е показател за разнообразяване на банковите услуги и задълбочаване на финансовия пазар в резултат от стабилизацията на икономиката след средата на 1997 г..

3. Изпълнение на консолидираната фискална програма.

Консолидираната фискална програма на Република България обхваща държавния бюджет, бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове и другите автономни бюджети (ДВУ, БАН, БНР и БНТ), както и извънбюджетните фондове и сметки. Тя дава най-пълна представа за фискалната позиция на страната.

Изпълнение на консолидирания държавен бюджет за 2001 г.

млн.лв.

Показатели	2000 Изпълнение	2001 Програма	2001 Изпълнение	% изпълнение към програмата
Приходи и помощи	11 065.1	11 427.0	11 837.4	103.6
Данъчни	8 707.2	9 291.8	9 190.5	98.8
Неданъчни	2 154.2	1 585.9	2 283.7	144.0
Помощи	203.7	274.6	363.2	132.2
Разходи	11 334.3	11 850.7	12 096.6	102.0
Дефицит	-269.2	-423.7	-259.1	

Постигнатото ниво на дефицита за 2001 год. от 0.9% от БВП беше една от мерките за намаляване на напрежението от влошения баланс на текущата сметка по платежния баланс.

Фискалният резерв към 31.12.2001 г. по програмни валутни курсове достигна 2650.2 млн.лв. Около 1/4 от сумата са депозитите на Националната здравноосигурителна каса (НЗОК). Техните натрупани парични ресурси са вследствие на забавените темпове на здравната реформа и намаляването на темпа и обхвата на финансираните от НЗОК медицински услуги спрямо първоначалните средносрочни разчети. Това доведе до утежняване на централния бюджет, за сметка на натрупване на излишен ресурс в НЗОК и по-голямо финансиране (спрямо първоначалните темпове и разчети) на системата на здравеопазването от централния бюджет чрез Министерство на здравеопазването и общините. По този начин се натрупаха спестявания в НЗОК, но те практически са за сметка на утежняване на централния бюджет. В същото време от началото на здравната реформа се намалиха осигурителните вноски за бюджета на НОИ. Разходите за пенсии, обаче, се увеличиха в съответствие с пенсионната реформа, и през последните 2 години структурните дефицити по бюджета на НОИ са значителни, а недостигът им беше изцяло покрит от централния бюджет (за 2000 г. в размер на 148.1 млн.лв., включително резерва за реформата, или 0.6% от БВП, за 2001 г. – 451.7 млн.лв., или на 1.5 % от БВП). Тези натрупани диспропорции следва да се преодолеят в средносрочен план чрез ускоряване на реформите и освобождаване на централния бюджет от ангажимент за

допълнителното им финансиране, за да може да се заделят адекватно средства за социално подпомагане, образование и др.

Изпълнението на приходите по консолидирания държавен бюджет за 2001 г. е с 3.6% над годишната програма. Изпълнението по съставните бюджети на консолидирания бюджет не е равномерно.

Приходите по републиканския бюджет са изпълнени 104%. По бюджетите на социалното осигуряване изпълнението на приходите е с 7.6% по-ниско спрямо годишния разчет за 2001 г., като за НОИ неизпълнението е с 9%, за НЗОК с 2.4%, за фонд ПКБ с 6.9%. Неизпълнението на приходите на тези бюджети се дължи на няколко причини:

- доходите на заетите лица през 2001 г., върху които се начисляват осигуровки, се оказаха по-ниски от прогнозираните;

- несвоевременно издължаване на част от вносителите на осигурителните вноски, както и незаинтересоваността от страна на работниците и служителите от осигуряване;

- продължаване на тенденцията работодателите да наемат лица с фиктивна минимална заплата, с цел избягване плащането на по-високи осигурителни вноски;

- високия дял на сивата икономика;

- високото ниво на безработица.

По бюджетите на общините се отчита преизпълнение на приходите с 13% спрямо разчета за 2001 г., като по-доброто изпълнение на приходите се дължи главно на изравнителната вноска от данъка за общините върху реализираната печалба за 2000 г.

В изпълнението на приходите по консолидирания държавен бюджет се включват собствените приходи на автономните бюджети (ДВУ, БАН, БНТ, БНР) в размер общо на 156.8 млн.лв., които се одобряват от съответните им управителни органи.

Изпълнението на данъчните приходи по консолидираната фискална програма е 9190.5 млн.лв., или 99% спрямо годишните разчети.

Постъпленията от неданъчни приходи по републиканския бюджет за 2001 г. са 1387.5 млн.лв., или 115.6% спрямо Закона за държавния бюджет, като най-голямото преизпълнение идва от приходите от собственост, държавните такси и др.

Изпълнението на разходите по консолидираната фискална програма е 12096.6 млн.лв. или 102 % от годишните разчети за 2001 г.

През 2001 г. равнището на нелихвените разходи е все още високо. Тази тенденция следва да се промени, за да подкрепи усилията на данъчната политика за облекчаване и развитие на реалния сектор.

Спадането на лихвените нива на международните финансови пазари е един от определящите фактори за реализиране на икономии от лихвите. Разходите по изплатените лихви за обслужването на външния и вътрешния дълг са 1093.7 млн.лв., като относителното им тегло е 9 % от разходите по консолидираната фискална програма.

С допълнителните ресурси от реализираните икономии и за сметка на ограничаване на разходите на министерствата и ведомствата беше преведена субсидия за покриване на допълнителния недостиг от средства в размер на 201.1 млн.лв. по бюджета на НОИ за 2001 г. и бяха осигурени 48 млн.лв. за еднократно изплащане на допълнителна сума към пенсиите за м. декември; бяха увеличени допълнително разходите за финансово подпомагане на общините с 113.4 млн. лв.

и др. Така в края на годината усилията бяха насочени към решаване на проблемите в социалната сфера и общините.

Необходимото свиване на разходната част беше извършено основно за сметка на текущите разходи, които намаляха с около 1.25 процентни пункта от БВП, при запазване дела на капиталовите разходи. От гледна точка на функционалната класификация, бяха пренасочени ресурси от общи държавни служби (включително наука), отбрана, образование, пенсии и социални помощи (около 1.7% от БВП) към здравеопазване (където относителния дял спрямо БВП се увеличи с 0.39%) и икономически дейности и услуги (0.05% от БВП), които единствени регистрират увеличение на разходите като дял от БВП.

Динамиката на нетните парични потоци по сектори през годината се промени. През консолидирания бюджет бяха преразпределени средства от финансовия към нефинансовия и външния сектор. Големите еднократни постъпления по данък печалба и данък за общините от финансови предприятия² улесниха превръщането на нефинансовия сектор от нетен източник в нетен получател на средства. Динамиката на паричните потоци по тримесечия показва, че стабилността на публичните финанси зависи от поддържането на фискални резерви под формата на депозити и средства по сметки, които позволяват покриването на временни парични разрыви.

През 2001 год. се засилиха практическите стъпки, свързани с изпълнението на стратегията за подобряване управлението на разходите и паричните потоци на държавния бюджет, а именно:

Усъвършенстване платежната система в бюджетната сфера

- Внедрена бе новата Система за електронни бюджетни разплащания (СЕБРА) за левовите банкови плащания за системите на първостепенните разпоредители с бюджетни кредити – министерства и ведомства, която включва централизирано разплащане и за разпоредителите им от по-ниска степен. Въвеждането на системата се осъществи поетапно през годината.
- Системата осигурява агрегиран контрол като Министерство на финансите залага лимити за разход на първостепенните разпоредители с бюджетни кредити. Тя създава условия за ефективно и по-гъвкаво управление на паричните потоци в бюджетната сфера.
- Системата създава възможност първостепенните разпоредители с бюджетни кредити да осъществяват наблюдение и контрол върху разходването на бюджетните средства в системите им, като потвърждават иницирираните в търговските банки плащания към системата за междубанкови разплащания. (сетълмент)

Усъвършенстване на отчетността в публичния сектор

- През 2001 г. в бюджетната сфера бе въведен утвърденият в съответствие с §44, ал.2 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2001 г. нов Сметкоплан на бюджетните предприятия.
- Ръководството за приложението на новия сметкоплан за бюджетната сфера запознава специалистите с базисните концепции, принципи и подходи,

² Данък печалба и данък за общините в размер на 167 млн. лв., платени от Банковата консолидационна компания (БКК). Печалбата ѝ беше формирана основно поради продажбата на Булбанк.

използвани при разработването му и посочва новите моменти в отчетността в сравнение с досегашната практика на бюджетно счетоводство.

- Новият сметкоплан ще позволи изготвянето на консолидиран отчет за публичния сектор на начислена основа. Структурата от сметки в него и принципите и правилата на класифициране на активите, пасивите, приходите и разходите са основани на правилата по Държавната финансова статистика (GFS 2001), Системата на националните сметки (SNA 93) и Европейската система на национални сметки (ESA 95).

Въвеждане на Информационна система за финансово управление /ИСФУ/:

- Въвеждането на компютъризирана информационна система за финансово управление е важен компонент от провежданата реформа в бюджетния сектор, от който зависи успешното внедряване на основните функции на държавното съкровище.
- С протокол от 29.06.2001 г. ИСФУ беше приета като готова за експлоатация информационна система. Основните функционални области на този първи етап - Счетоводство, Управление на бюджета и Управление на паричните потоци, са внедрени в централните администрации на първостепенните разпоредители с бюджетни кредити и шест второстепенни разпоредители на Министерството на финансите.
- В Закона за държавния бюджет на Република България за 2002 г. в § 47 от Преходните и заключителни разпоредби бе регламентирано привеждането на ИСФУ в реална експлоатация.

Нови моменти в работата на Министерство на финансите са предприетите стъпки по уеднаквяване на методите и стратегиите по бюджетиране и предоставяне на данни, прилагайки добрите практики и методологии на страните от Европейския съюз.

Развитие на средносрочното планиране и усъвършенстване техниките на бюджетиране:

- От началото на 2001 г. започна съвместен проект по предприсъединителната програма MATRA, финансирана от холандското правителство, за подобряване процеса на планиране и съставяне на бюджета. Целта е усъвършенстване разпределението на ресурсите по стратегически приоритети между и в основните бюджетни сектори чрез въвеждане на елементите на програмното бюджетиране и оптимизиране на бюджетния цикъл. Основните елементи на проекта обхващат изтегляне на бюджетния цикъл по-рано във времето, подобряване на надеждността на средносрочната фискална рамка, повишаване на отговорността на отделните министерства по защитаване, разпределение и управление на средствата за провеждане на техните приоритети и политики чрез въвеждане на програмното бюджетиране, както и обвързването им с конкретни параметри в рамките на наличните бюджетни ресурси.
- Първите стъпки от реформата на бюджетното планиране и съставяне на бюджета са отразени чрез новите моменти в бюджетната процедура за 2003 г.
- Министерството на финансите започна въвеждането на елементи на програмно бюджетиране чрез целенасочена работа за постепенно

усъвършенстване на техниките на бюджетиране и засилване капацитета по разпределението и управлението на финансовите ресурси в първостепенните разпоредители с бюджетни кредити. Предвижда се Министерството на екологията като пилотен проект да представи бюджета си за 2003 г., разработен на базата на програмния подход на бюджетиране.

- Част от целите на проекта EU Phare за средносрочната стратегия на Министерство на финансите също са насочени към усъвършенстване на организационния процес и техниките на бюджетиране в МФ, засилване на стратегическия капацитет за оценка с цел по-ефективно разпределение на публичните разходи.

Изготвяне на нотификационните таблици за дефицита и дълга

- Предоставянето на данните за консолидирания правителствен дефицит и дълг е един от приоритетите за Европейската комисия, както за страните-членки на ЕС, така и за страните-кандидатки за членство в Европейската Общност. Регулация 3605/22.11.1993 год. на ЕО относно прилагането на Протокола за процедурите за свръхдефицита и последващите изменения с Регулация № 475/28.02.2000 год. задължават всички страни-членки на ЕС да отчитат текущия и планиран правителствен дефицит и нивата на консолидирания правителствен дълг в съответствие с методологията на Европейската система за сметки (ESA 95) два пъти годишно. С цел установяване съществуването на свръхдефицит в страните-кандидатки за членство в ЕС, изискването на ЕК се прилага и за тях от 1 април 2001 г. веднъж годишно.
- В съвместно писмо на Главна дирекция “Икономически и финансови въпроси” /DG ECOFIN/ и Евростат от 14 юли 2000 год. се определя редът за предоставяне на информацията за дефицита и дълга на консолидираното правителство на страните-кандидатки от министерствата на финансите до Главна дирекция “Икономически и финансови въпроси”, която препраща информацията на Евростат.
- През 2001 год. Министерството на финансите изготви и изпрати първите нотификационни таблици за дефицита и дълга на консолидираното правителство. Министерството на финансите работи за осигуряване на данните за консолидираната фискална програма на начислена основа и включването на дълга на общините и социалноосигурителните фондове в данните по консолидирания държавен дълг, с което статистиката за държавните финанси ще се хармонизира с изискванията на Европейската система за интегрирани икономически сметки (ESA 95) и Ръководството за дефицита и дълга на Евростат.

4. Анализ на финансирането на бюджетния дефицит по източници и анализ на състоянието на държавния и държавногарантирания дълг

Към 31 декември 2001 г. размерът на държавния и държавногарантиран дълг е 9363.0 млн. щ.д., в това число външен дълг - 8524.7 млн. щ.д. и вътрешен дълг – 838.3 млн. щ.д. (или 1860.5 млн. лв. при курс USD/BGN в края на

годината). Съотношението държавен дълг/БВП към същия период възлиза на 70.2%, като само за външния дълг спрямо БВП то е съответно 63.9%. В сравнение, с края на 2000 г. като абсолютна стойност дългът намалява с 445.7 млн. щ.д., а като относителна стойност спрямо БВП с около 7 процентни пункта. Разходите за обслужване на дълга, също към края на 2001 г., възлизат на 1 071.2 млн. лв., което е под предвиденото в предварителните разчети, поради по-ниските от предвидените международни лихви и определя изпълнение от 78.20% спрямо заложеното в Закона за държавния бюджет за 2001 г.

Вътрешно финансиране на бюджетния дефицит

Размерът на нетното вътрешно финансиране на централния бюджет към 31.12.2001 г. достигна 574.9 млн. лв., от които 67.8 млн. лв. от операции с държавни ценни книжа. През отчетния период на вътрешния пазар са емитирани ДЦК за 797.3 млн. лв.

През годината бяха провеждани аукциони за емисии на ДЦК всяка седмица, съгласно предварително обявен емисионен календар. Краткосрочните книжа, емитирани за периода, са със срочност от 3 и 12-месеца. През седмица се провеждаха аукциони за продажба на 3-месечни ДЦК с обем 5 млн. лв. и веднъж на всяко тримесечие за продажба на 12-месечни книжа с обем 20 млн. лв.

Емитираните през годината облигации са в размер на 468.9 млн. лв. Бяха пуснати в обръщение средносрочни емисии ДЦК с фиксиран лихвен купон от отворен тип, като на всяко тримесечие се емитираше по една 2-годишна емисия, отваряна веднъж на тримесечие и по една 5-годишна емисия, отваряна два пъти на тримесечие. Обемът на емисиите от отворен тип бе съответно 50 млн. лв. за 2-годишните и 60 млн. лв. за 5-годишните ДЦК. Във връзка, с проявения голям интерес от страна на първичните дилъри на ДЦК към книжата с по-дълъг матуритет, през м.октомври бяха емитирани 7-годишни дългосрочни облигации от отворен тип с общ обем 30 млн. лв.

Относителният дял на краткосрочните емисии в общия размер на емитираните през 2001 г. ДЦК достигна 39.3%, а на средносрочните и дългосрочните - 58.8%, като целта на провежданата емисионна политика е нарастване дела на средносрочните и дългосрочните емисии ДЦК през следващите години. Съгласно § 12 от ПЗР на ЗДБ на РБългария за 2001 г. бяха емитирани и ДЦК, с целево предназначение за инвеститори - физически лица. Емитирани са целеви емисии в размер на 14.9 млн. лв., което представлява 1.9% от общия обем на емисиите ДЦК през годината. Доходността на тези емисии се движеше около 6.83%, което е с 1.14 пункта повече от доходността на емисиите със същия матуритет, формирана на редовните аукциони на ДЦК.

Друг източник за финансиране на бюджетния дефицит са кредитите за сметка на покупка на специални права на тираж от МВФ, които БНБ предоставя на правителството по реда на чл.45 от Закона за БНБ, в рамките на постигнатите договорености между Република България и МВФ. В ЗДБ за 2001 г. бяха предвидени да постъпят приходи от двата последни транша на Тригодишното разширено споразумение с МВФ от м.септември 1998 г. в размер на 104 600 000 СПТ за 313.4 млн. лв. През отчетния период бяха получени 104 620 000 СПТ, за 297.6 млн. лв. Последният уравнителен транш беше с 20 000 СПТ повече от планирания.

През 2001 г. бяха извършени предвидените в Закона обратни покупки на специални права на тираж по дълга към БНБ /МВФ/ общо в размер на 209 120 834 СПТ за 580.8 млн. лв. Разликата до сумата от 581.4 млн. лв., посочена в

Отчета за касовото изпълнение на Централния републикански бюджет се дължи на отчетените в позиция "Погашения към БНБ" курсови разлики в размер на 0.6 млн. лв. По показателя "Погашения към БНБ" е реализирана икономия, тъй като отчетната стойност на курса СПТ/лева (2.78127 лв.) е по-ниска от планираната (2.99620 лв.)

От превишението на приходите над разходите на БНБ за 2000 г. (чл.8, ал.4 от Закона за БНБ) в приход на Републиканския бюджет през 2001 г. постъпиха 174.6 млн.лв.

През 2001 г. са направени погашения в размер на 196.2 млн. лв. към други банки и финансови институции, което определя отрицателно нетното финансиране от 2.9 млн. лв.

Разходи по вътрешния държавен дълг

Постигнатата икономия на разходите по вътрешния държавен дълг между законово определените суми и фактически изразходваните през 2001 г. се дължи основно на тенденцията на плавно намаление на основния лихвен процент през годината. Лихвеният процент използван за прогнозиране на плащанията през 2001 г., заложен в Закона за държавния бюджет за 2001 г. е 6.5%, а средно претегления лихвен процент за 2001 г. е 4.48% .

Общият размер на платените лихви по вътрешни заеми за 2001 година възлиза на 242.9 млн. лв., което представлява 77.9% от предвидените в Закона за държавния бюджет за 2001 г. 311.8 млн. лв. От тях 113.3 млн. лв. са лихви по дълга към БНБ, 67.1 млн. лв. са лихви по съкровищни облигации и 8.7 млн. лв. са по съкровищни бонове. По-ниският от предвидения размер на този показател се дължи както на по-ниските стойности на средно претегления лихвен процент за 2001 г. и курса СПТ/лева в сравнение с планираните в ЗДБ, така и на емитираните ДЦК с по-дълъг матуритет, което прехвърля голяма част от плащанията за лихви през следващите години.

Изплатените лихви по облигации, емитирани за уреждане на необслужваните кредити на държавни предприятия към банки възлизат на 49.9 млн. лв., което определя изпълнение от 89,8% в сравнение със заложеното в ЗДБ. Стойността на показателя е следствие преди всичко от реализираната икономия на база разчетните стойности на 6м. LIBOR за USD от 7.5% и фактическата му стойност в средата на отчетната година от 3.9%. Влияние оказва също така, и намалението на дълга поради използването на ЗУНК-облигациите като платежно средство в приватизационни сделки и използването им за погасяване на задължения по ЗУНК към държавата от страна на фирми-длъжници по реда на същия закон /предимно валутни облигации/.

Изпълнението на заложения в разходната част на Закона за бюджета за 2001 г. показател лихви по гаранционни държавни ценни книжа, емитирани по Закона за държавната защита на влоговете и сметките в търговските банки, възлиза на 70.2%, или от предвидените 2.98 млн. лв., през 2001 год. са изплатени 2.01 млн.лв. Разликата се дължи основно на по-ниските реални лихвени нива в сравнение с прогнозните такива /лихвен процент за левовите и LIBOR за валутните ГДЦК/, използвани при формирането на този показател в Закона за бюджета за 2001 год.

По обслужването на дълга на правителството към БНБ бяха платени лихви в размер на 41 077 801 СПТ за 113.67 млн. лв. В отчета за касовото изпълнение на Централния републикански бюджет за 2001 г. е посочена сумата от 113.32 млн. лв. или с 0.35 млн. лв. по-малко. Разликата се дължи на включените към позиция "Лихви към БНБ" курсови разлики. Прямо

планираните разходи за лихви по дълга към БНБ е реализирана икономия, която се дължи на еднопосочното влияние на два фактора – по-ниския среднопретеглен лихвен процент на СПТ по отчет (4.48%), в сравнение с планирания (5%) и на по-ниската среднопретеглена отчетна стойност на курса СПТ/лева (2.78127 лв.) по отношение планираната (2.99620 лв.).

През 2001 г. са изплатени лихви в размер на 1.8 млн. лв. по заеми от други банки.

Външно финансиране на бюджетния дефицит

В Закона за държавния бюджет за 2001г. бяха предвидени постъпления от външни заеми в размер на 347.8 млн.лв., включващи втори транш по заем “Подкрепа на околната среда и приватизацията” /EPSAL/, заем “Преструктуриране на финансовия сектор и предприятията” /FESAL III/ и “Втори заем за реструктуриране сектора на селското стопанство” /ASAL 2/ от Световната банка.

През четвъртото тримесечие на годината постъпиха предвидените средства по “Втори заем за реструктуриране сектора на селското стопанство” /ASAL 2/ от Световната банка в размер на 109 млн.лв. В началото на месец декември беше усвоен заем от НР Китай на стойност 44 млн.лв.

Поради неизпълнение на част от условията за отстраняване на минали екологични щети, съгласно сключени договори с новите собственици на бивши държавни предприятия, вторият транш от заем “Подкрепа на околната среда и приватизацията” /EPSAL/ не постъпи в ЦРБ. Забавянето на преговорите по заем “Преструктуриране на финансовия сектор и предприятията” /FESAL III/ попречи кредитът от Световната банка да бъде усвоен, както бе предвидено за четвърто тримесечие на отчетната година.

През месец ноември 2001г., Р България емитира еврооблигации на международните капиталови пазари с номинална стойност 250 млн. евро. Приходът в ЦРБ от емисията беше в размер на 483 млн.лв.

Изпълнението на левовата равностойност на финансирането с външни заеми за отчетния период е 183.02%. Превишението се дължи на еврооблигационната емисия и на покачването на курса на щатския долар спрямо лева през четвъртото тримесечие на годината по отчет, като нивото му достигна стойности над 2.20 лв., в сравнение с приложената стойност по закон – 2.11 лв.

Плащанията на погашения по външни заеми през годината са в размер на 875.7 млн.лв., което превишава предвидените левови средства и представлява 103.95% изпълнение на Закона за Държавния Бюджет за 2001г.

Най-голяма тежест в извършените погашения по външния дълг имат плащанията към официалните кредитори от Парижкия клуб – 402 млн.лв., към Европейския съюз – 137 млн.лв. и към Световната банка и JBIC – 63.6 млн.лв. Превишение над заложените параметри в Закона за ДБ е направено при плащанията по Г-24 – 104.1% и по брейди облигациите, към частните кредитори от Лондонския клуб – 105.7%.

Причината за по-високите плащания, произтичащи от тези задължения се дължи на по-високата среднопретеглена стойност на щатския долар към лева за годината по отчет - 2.18 лв., в сравнение с приложената стойност по закон – 2.11 лв.

През изтеклия период бяха направени разходи за погашения и по активираните държавни гаранции в размер на 14.9 млн.лв. Извършени са плащания към Световната банка по заемите “Преструктуриране и модернизиране на водните фирми” и “Инвестиции в частния сектор и финансиране на износа” на

стойност 7.3 млн.лв., които се отчитат в ЦРБ към държавните заеми от Световната банка и JBIC. Разходи за погашения са направени и към Корпорацията за стокови кредити – САЩ по “Заем за земеделието” в размер на 2 млн.лв., към Европейската инвестиционна банка по заем “APEX” в размер на 987400 лв. и по активирани в края на 2000 г. кредити “Реконструкция на лагерен завод – ВМЗ Сопот” и “Намаляване на промишленото замърсяване в Елисейна” в размер на 4.5 млн.лв. През отчетния период не се активираха очаквани за активиране държавни гаранции и беше реализирана икономия на бюджетни средства в размер на 57.3 млн.лв.

Разходи по външния дълг

В раздел “Лихви по външни заеми” бяха извършени разходи за лихви в размер на 828.3 млн.лв. Реално изпълнението в абсолютен размер е по-ниско спрямо предвиденото по закон с 249.7 млн.лв. Изпълнението на разглеждания показател е 78.29%. Този резултат се дължи на голямата разлика между лихвените проценти, заложи при разработването на Закона за държавния бюджет за 2001 г. и тенденцията на непрекъснатото им намаляване през цялата година. Тази разлика е особено силно изразена при бмес. LIBOR за щ.д., чиято стойност е 7.5% по закон, а фактическата му стойност в средата на отчетната година – 3.9% и бмес. LIBOR за евро - съответно 6.5% по закон, а реалната му стойност в средата на годината – 4.4%.

С най-голям дял са разходите за лихви по брейди облигациите в размер на – 609 млн.лв., следвани от изплатените средства към Световната банка и JBIC – 89 млн.лв. и към официалните кредитори от Парижкия клуб – 76 млн.лв. Причината за по-високите бюджетни разходи, реализирани при задълженията към Парижкия клуб, се дължи на разликите в курсовете на валутите спрямо бюджетните прогнози при щатския долар и японската йена.

По закон бяха предвидени плащания на лихви по активирани държавни гаранции в размер на 7.7 млн.лв. Реално бяха изплатени 5.9 млн.лв., от които към Световна банка – 4.4 млн.лв., към Корпорацията за стокови кредити – САЩ – 800100 лв. и към Европейската инвестиционна банка – 537300 лв. Лихвите по кредитите “Реконструкция на лагерен завод – ВМЗ Сопот” и “Намаляване на промишленото замърсяване в Елисейна”, които се активираха в края на миналата година бяха в размер на 201200 лв. Средствата в размер на 27.5 млн.лв., заложи в бюджета не бяха използвани, поради очаквани, но неактивирани гаранции по външни заеми.

5. Вземания и дялови участия в международни финансови институции

През 2001 г. са погасени вземания от предоставени правителствени кредити в чужбина в размер на 26.3 млн.лв. Това се дължи на погасените задължения на Нигерия, Алжир и Перу, които не бяха предвидени. Нигерия и Алжир през последните години погасяват частично и неритмично своите задължения, а погасяването им през 2001 г. е резултат на дългогодишни усилия и работа на компетентните органи. Относно погашенията от Перу трябва да се отбележи, че с изплатената сума бе погасен изцяло предоставения кредит, като предишните плащания по кредита са били извършени през 1985 г. През 2001 г. бяха реализирани и погашения по главниците на кредитите, предоставени на Виетнам и Тунис. През годината постъпиха и 2.1 млн. лева лихви от предоставени

кредити от изброените по-горе страни. Реализирани бяха и приходи от събрани визови, пътни и др. такси, събирани от други ведомства, посредством Булбанк в размер на 14.3 млн. лв.

През изминалата година бяха извършени разходи за погасяване на "Пасивни салда" в размер на 3.96 млн. лв., с които беше окончателно погасено търговското салдо към Република Гана, в съответствие с подписания междуправителствен Протокол от 3.12.1999 г.

В изпълнение на чл.5, ал.2 (б) и чл.6, ал. 3 от Учредителния договор на Черноморска Банка за Търговия и Развитие (ЧБТР) от 23.12.1994 г., 20% от акционерния капитал на Република България се записва чрез издаване от нейна страна на записни заповеди, деноминирани в СПТ, които се осребряват в 8 последователни годишни вноски за периода 1998-2005 г., всяка от които е в размер на 3 375 000 СПТ. Понастоящем дяловото участие на Република България е оформено чрез записна заповед с номинал 13 500 000 СПТ във връзка с останалите четири вноските от 20%-ия ѝ капитал в ЧБТР.

Следва да се отбележи закъснялото плащане на вноската за 2001 г., което бе направено през втората половина на миналата година, вместо към дължимата дата 24.01.2001г. Нередовното изпълнение от страна на Република България на ангажимента по изплащането на годишните ѝ вноски за дялово участие в ЧБТР от самото начало (1998 г.), вреди на имиджа на страната по отношение на участието ѝ в Черноморското Икономическо Сътрудничество и в бъдеще би могло да възпрепятства достъпа ѝ до финансиране и участие в конкретни регионални проекти.

Във връзка с приключването на годишната преоценка на наличностите по сметките на МВФ в лева при БНБ, извършвана ежегодно към 30 април, през м. май 2001 г. в бюджета са постъпили 155000 лв. За административни разходи по линия на МВФ, свързани с плащане на наем на постоянния представител през м. август е направен планиран разход от бюджета в размер на 100000 лв.

По левови полици за дялово участие по линия на Световна банка през 2001 г. са направени плащания от бюджета в размер на 700000 лв., свързани с покриване на разходите на постоянното представителство на Световната банка в София. Плащанията са извършени на две вноски по 350000 лв., съответно през м. юни и през м. декември.

През м. юли са изплатени 8800 лв. на одитора на БНБ, одиторската фирма KPMG за извършен редовен годишен одит на три сметки по сключени с МБВР споразумения за заеми за подкрепа на платежния баланс.

Дяловата вноска на Република България в Европейската банка за възстановяване и развитие /ЕБВР/ се изплаща, както следва - 40% чрез банков превод и 60% чрез инкасиране на полици. За 2001 г. са преведени 889 000 ЕВРО и са инкасирани полици на стойност 1 955 800 ЕВРО.

6. Изпълнение на приходите

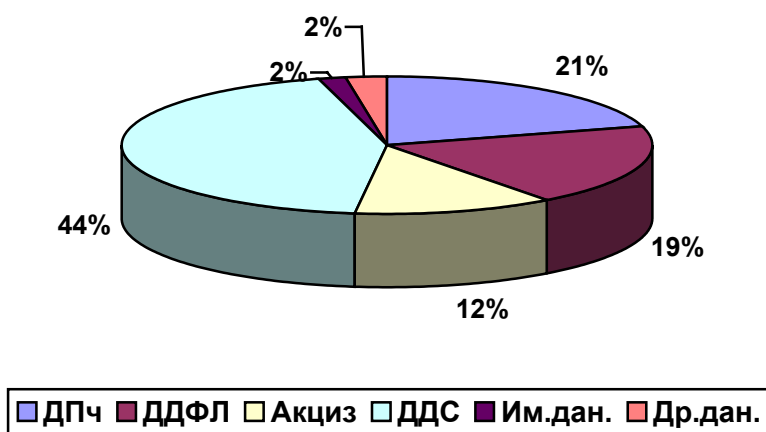
6.1.Изпълнение на приходите в републиканския и местните бюджети към 31.12.2001 г.

Постъпленията в републиканския бюджет към 31.12.2001 г. възлизат на 6525.2 млн. лв. /в т.ч. централен бюджет – 5429.6 млн. лв./, а в местните бюджети – 1319 млн.лв., което представлява съответно 104% от годишния разчет за републиканския бюджет, и 113% от разчетите за местните бюджети. В сравнение

със съответния период от миналата година се наблюдава увеличение от 456.4 млн.лв., т.е. постигнат е ръст от 7.5% (при БВП дефлатор за 2001 г. – 6.5 реалният ръст е 0.94%)

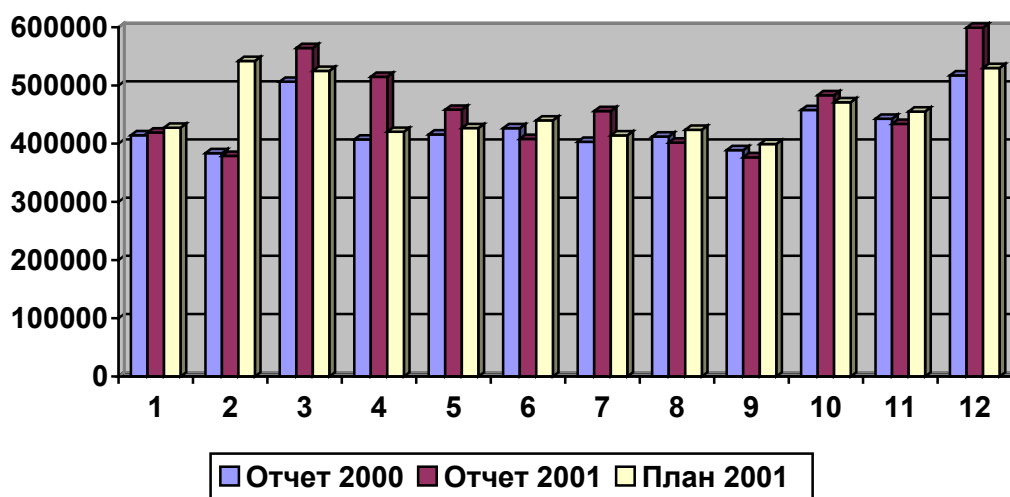
С най-голяма тежест в приходите на републиканския и местните бюджети са данъчните приходи – 82.4%. Изпълнението им към разчета за 2001 г. е 101.6%. Към 31.12.2001г. спрямо същия период на 2000 г. са постъпили в повече 367 млн.лв. или 6.8% номинално и 0.28% реално увеличение.

Разпределението на относителния дял при различните данъци в общите данъчни постъпления е следното:

Постъпленията по месеци могат да се проследят на следната графика:

Данъчни приходи 2000-2001г.

Най-голямо неизпълнение при данъчните приходи имат приходите от акцизи и пътни такси по републиканския бюджет – 89.2 % спрямо закона, както и данъкът върху доходите на физически лица – 93.7%. Изпълнението на ДДС за годината е в размер на 2454.4 млн.лв., което представлява 97% спрямо годишния

разчет. Неизпълнението се дължи главно на по-големите суми за възстановяване от очакваните.

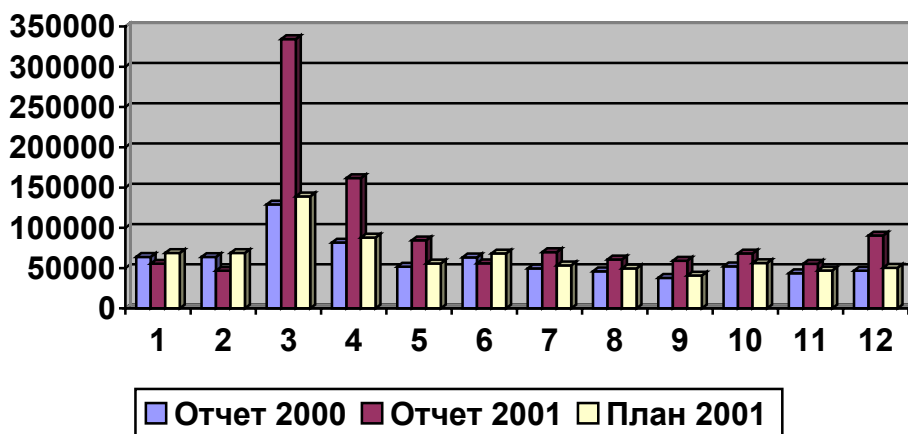
Постъпленията от неданъчни приходи по републиканския бюджет за отчетния период са 116 % спрямо Закона за държавния бюджет за 2001 г., като с най-голямо преизпълнение са приходите и доходи от собственост, държавните такси и др.

1. Данъци върху печалбата. Общо към 31.12.2001г. по консолидирания бюджет са постъпили 1150.3 млн.лв.(147.7% от разчета) като данъци върху печалбата, дивидентите и застрахователните премии, от които за общините са постъпили 393.2 млн.лв. (за републиканския бюджет тази сума е 736.3 млн.лв., или 151.3% от закона). Приходите от печалба от нефинансови предприятия (вкл. дивидентите) по републиканския бюджет са 457 млн.лв (120.4% от закона), а данъкът за общините от нефинансовите предприятия е в размер на 285.4 млн.лв. или 120.5% спрямо плана. Това преизпълнение е породено основно от високите данъчни постъпления през март и април 2001 г., представляващи данъци върху печалбата по годишни данъчни декларации за 2000 г. Причината за тези еднократни касови постъпления е следната: действително дължимите данъци върху печалбата за 2000 г., изчислени на база реалния финансов резултат за посочената година, превишават значително авансовите вноски, направени през 2000 г., изчислени на база финансови резултати за 1998 и 1999 г. Именно това превишение на реално дължимите данъци за 2000 г. над авансовите вноски през същата година е внесено през март и април на 2001 г. при подаване на годишните данъчни декларации за 2000 г. Това разминаване между действително дължимите данъци и съответстващите на тях авансови вноски се дължи на факта, че положителните финансови резултати за икономиката като цяло за 2000 г. са над тези за 1999 г. Причината за това е в негативното влияние върху печалбата за 1999 г. на външно-икономическите фактори (кризата в Косово и др.) От финансовите институции по републиканския бюджет са постъпили 215 млн.лв. или 316% от закона, а за общините са постъпили 103.1 млн.лв. Размерът на постъпилите данъци върху печалбата за отчетния период, съпоставен със същия за миналата година, показва ръст от 56.3% (414.6 млн.лв. в повече). Облагаемата печалба за 2000 г. възлиза на 5470 млн. лева, при заложили 4043 млн. лева, което представлява деклариран ръст от 35.3%. Изпълнението на данъка върху печалбата с 151.3% спрямо годишния закон, както и на изпреварващия растеж на приходите от данъка спрямо данъчната основа, се дължи главно на изравнителната вноска за предходната година, както и на високия размер на данъка, платен от Банковата консолидационна компания през март 2001 г. по годишната данъчна декларация за 2000 г. В републиканския бюджет от БКК са постъпили 115.9 млн.лв., а по местните – 51.5 млн.лв. Този данъчен приход е с еднократен характер, и е в резултат на формираната значителна облагаема печалба на БКК за 2000 г. (529 млн.лв.), основната част от която е вследствие на приватизацията на Булбанк през 2000 г. Данъкът върху печалбата, платен от Булбанк по годишната данъчна декларация за 2000 г., който само за републиканския бюджет е в размер на 23.5 млн.лв. Причината за този данъчен приход е в значителното нарастване на финансовия резултат на Булбанк през 2000 г., сравнен с този 1999 г. Този финансов резултат беше повлиян от продажбата на дяловите участия на тази банка в други 3 търговски банки (ОББ, Корпоративна банка, Хипо Ферайнсбанк, България), което беше задължително

изискване за нейната приватизация. Изпълнение 147.3% спрямо Закона за държавния бюджет има и данъкът върху дивидентите и доходите на юридически лица. Това се дължи на внесения данък върху дивидентите от ОББ и Булбанк. При изготвянето на бюджета за 2000 г. беше заложено, че по-голямата част от печалбите на ОББ и Булбанк ще бъдат реинвестирани, а не разпределени за дивидент. Това бе продиктувано от факта, че посочените две банки бяха приватизирани от стратегически инвеститори, с намерение да разширяват бизнеса си в България. Тези очаквания не се сбъднаха и ОББ разпредели дивиденти за 29.6 млн. лв., а Булбанк - за 183 млн.лв., което доведе и до значителни постъпления от данък върху дивидента. Определящо за постъпленията през годината от данъци от печалба се оказа и двойно по-голяма от очакваната печалба, декларирана от АЕЦ "Козлодуй" за 2000 г. Това се дължи на факта, че през този период не бяха извършени предварително разчетени разходи за извозване на отработено ядрено гориво. За общините постъпленията от данък върху дивидентите и доходите на юридически лица са 1.4 млн.лв.

Постъпленията по месеци могат да се проследят на следната графика:

Данъци върху печалбата 2000-2001 г.

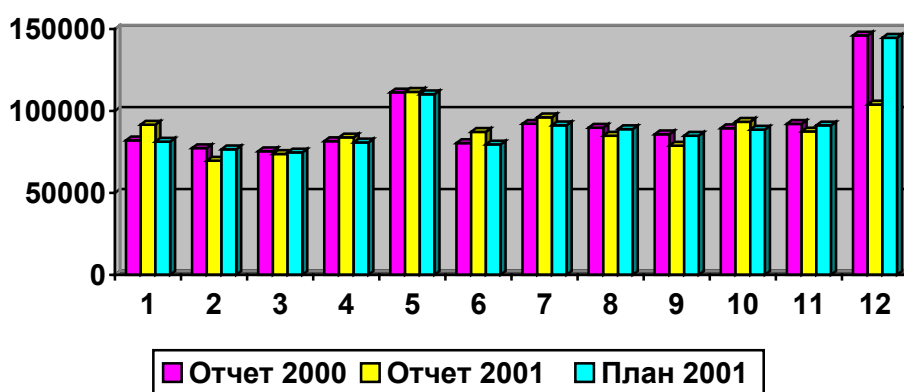

2. Данък върху доходите на физическите лица (ДДФЛ). В държавния бюджет са постъпили приходи от данък върху доходите на физически лица към 31.12.2001 г. в размер на 1062 лв., като плана е изпълнен на 97.2%. Наблюдава се по-ниско изпълнение по Републиканския бюджет, което се дължи на неизпълнението на заложените приходи, които директно постъпват в него. Определящо за неизпълнението на плана по ДДФЛ като цяло е факта, че в разчета за годината беше предвидена индексация на бюджетните заплати от 1 октомври и по-голям размер на постъпленията от данък при пенсиониране на военослужещи. В сравнение с миналата година приходите са намалели с 41 млн. лева, което представлява спад от 3.7%, или реален спад с 9.9%. През 2000 г. беше изплатена 13 заплата в бюджетната сфера, а през 2001 г. такава нямаше, поради което в бюджета не постъпиха около 50 млн. лв., и това частично обуславя наблюдавания се спад. Възстановеният ДДФЛ през 2001 год. възлиза на 16 млн. лева, като остават още 3.8 млн. лв. Относителният дял на ДДФЛ в данъчните постъпления е 19.1%. Забелязва се траен спад на относителния дял на приходите от този данък по отношение на БВП - от 4.56% за 1998 година на 3.59% за 2001

година. Това е следствие както от намаляването на средствата за работна заплата (по трудови и служебни правоотношения) като процент от БВП, така и на фискалната политика. Ако се елиминира ефекта от намаляването на средствата за работна заплата като процент от БВП, то тогава може да се каже, че фискалната политика е довела до намаляване на приходите от данъка като процент от БВП от 4.56% за 1998 година на 3.94% за 2001 година. Това е постигнато чрез намаляване на средната данъчна ставка от 22.76% за 1998 година на 19.66% за 2001 година.

Постъпленията по месеци могат да се проследят на следната графика:

Данък върху доходите на физическите лица 2000-2001г.

Постъпленията от данъка по трудови правоотношения са 870.6 млн.лв. Разчета за 2001 г. е изпълнен на 96.4%. Неизпълнението се дължи изцяло на по-ниските постъпления от директно постъпващи приходи в Републиканския бюджет. Спадът от около 2.5% (при еднакви приходи за 2000 и 2001 г.) в следствие новата скала на облагане, е изцяло компенсирал с индексацията на доходите през годината. Приходите от еднолични търговци, свободните професии, граждански договори и др. възлизат на 141 млн.лв. или изпълнение на разчета – 109.1%. Постъпленията от патентен данък спрямо разчета са 83.8% , което се дължи на по-ниските задължения, декларирани за тази година.

3. Акцизите и таксите за течни горива, постъпили по централния бюджет, бяха изпълнени на 82.5%, или 688 млн.лв. Наблюдава се спад спрямо 2000 г. от 12.3%, докато реалния спад е 18.8%. Относителният дял на постъпленията от акциз в общите данъчни приходи е 12.4%, при заложен в плана за годината 15.2%. Приходите от акциз се формират основно от две групи стоки - течни горива и тютюневи изделия. Определящо за голямото неизпълнение на плана е увеличението на отчисленията за фонд “Тютюн” от 10% на 30% и погасяването на част от задълженията на “Лукойл Нефтохим” по данъчно-ревизионен акт в края на 2000 г., които бяха предвидени и заложен да постъпят през 2001 год.

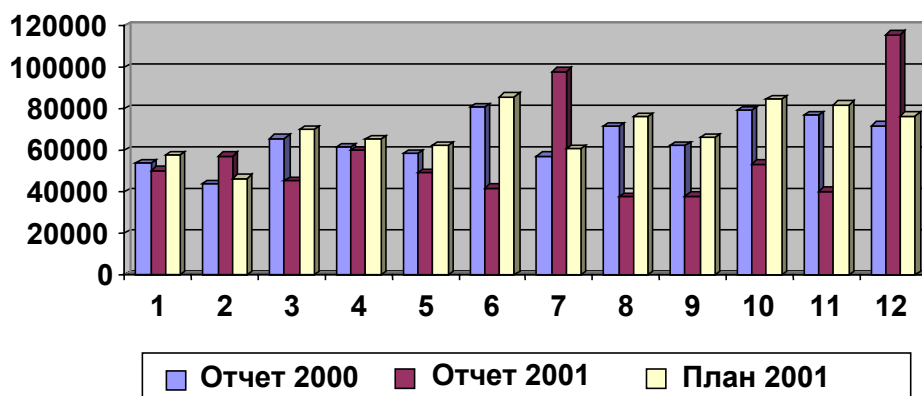
Течни горива: Основният вносител на акцизи от течни горива е “Лукойл Нефтохим“ АД – Бургас, който от 01.01.2001 год. няма реализация на собствена продукция. Продажбата и износа на горива става през посредника “Лукойл България” ЕООД.

Невъзстановеният акциз на “Лукойл България” ЕООД към 31.12.2001 год. за износ на течни горива, произведени от “Лукойл Нефтохим” АД, е в размер на 32 млн. лв.

Тютюневи изделия: С влизане в сила от 01.01.2001 г. на чл. 19а, ал. 1, т. 3 от Закона за тютюна и тютюневите изделия / ДВ, бр. 33 от 21.04.2000 г. / вноските за фонд “Тютюн“ се увеличават от 10% на 30 % от стойността на акциза за закупените бандероли за тютюневи изделия. Отчисленията за фонд “Тютюн” за цялата 2000 г. са в размер на 27.5 млн. лева, докато през 2001 г. са 88.8 млн. лева.

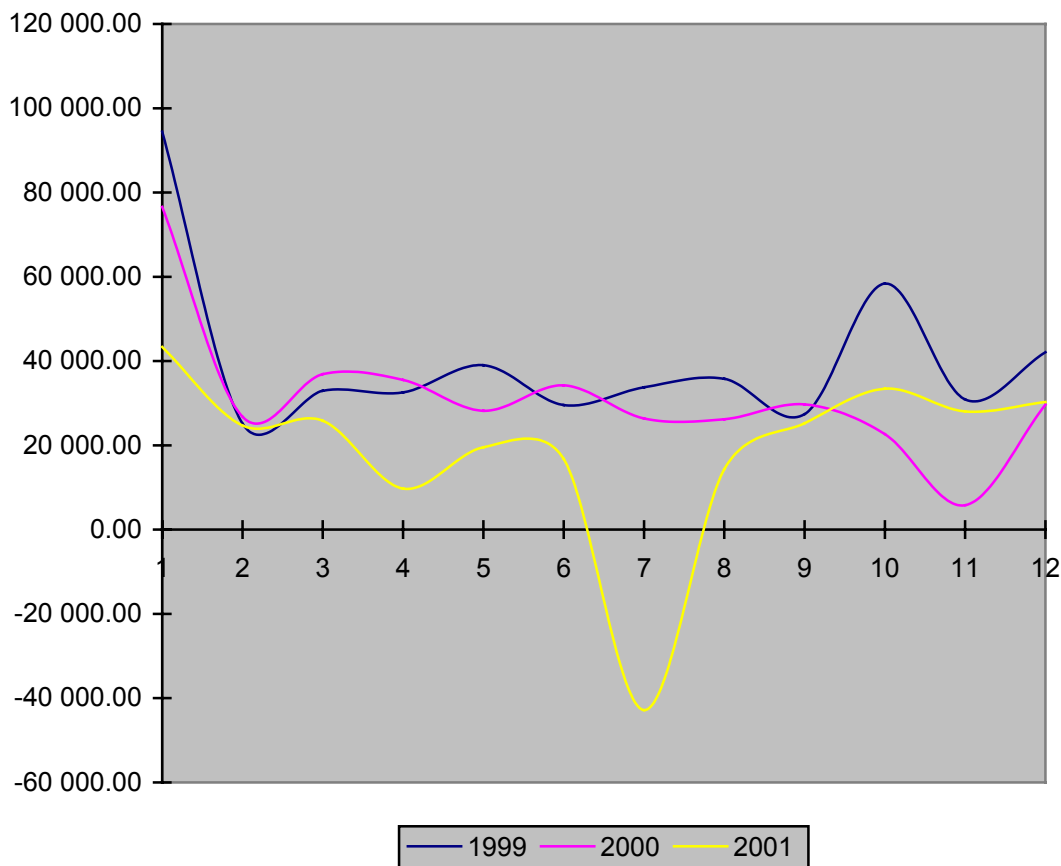
Неизпълнението на приходите за акциз се обуславят от значителното намаление в постъпления от минали години по Данъчно-ревизионни актове и трикратното увеличение през 2001 г. на ставката за вноските във фонд " Тютюн " от една страна и от друга - непроменения обхват на стоките и размера на ставките от Тарифата за акцизите. Постъпленията по месеци могат да се проследят на следната графика:

Акцизи 2000-2001г.

4. Данък върху добавената стойност. Този данък е един от основните приходоизточници – 43.8% от данъчните приходи. Отчетени са постъпили в повече суми в сравнение със същия период на миналата година в размер на 93.9 млн. лв. т.е. номинален ръст от 4%, но отчитайки натрупаната инфлация, реално има спад от 2.35%. Разчетът за 2001 г. е изпълнен на 96.5%. Това неизпълнение на разчета се дължи основно на спада в месечните приходи от ДДС при внос. От страна на Данъчната администрация бяха предприетите мерки, които да доведат до внасяне в параграф “ДДС от сделки в страната” на около 70.6 млн. лева просрочени задължения, през IV-то тримесечие на годината. В следствие на това отчетеното ДДС от сделки в страната през последното тримесечие на годината е най-високо. През м. юли бяха възстановени на “Лукойл България” около 76 млн. лева, поради което параграфа излезе на “минус”. Това се вижда и от следната графика:

Данък върху добавената стойност 1999 - 2001

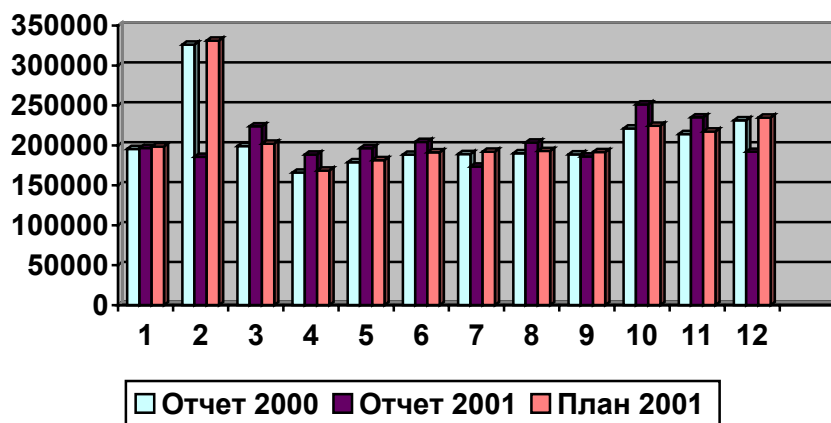

През 2001 г. се очерта тенденция на увеличение на размера на ДДС за възстановяване в сравнение с 2000 г., поради което се наблюдават по ниски постъпления от сделки в страната. Основните причини за това са следните:

- През 2001г. дружество “Лукойл – България” осъществява вноса на суровини за “Лукойл – Нефтохим”. Това налага ефективното възстановяване на много големи суми, които излизат точно от параграф “ДДС от сделки в страната”. За периода 01.01 – 31.12.2001г. на “Лукойл – България” са възстановени 260 млн. лв.
- Наблюдаваните 50 фирми от МВФ през 2001г. правят по-ниски вноски в сравнение с 2000 г.
- С реструктурирането на НЕК-ЕАД и по-специално, отделянето на термичните електроцентрали и АЕЦ “Козлодуй”, се наблюдава намаление на приходите от ДДС в сравнение с по-рано. През второто полугодие на 2001 г., само за АЕЦ “Козлодуй”, намалението възлиза на 13 млн. лева.
- Не на последно място по значение е и фактът, че увеличението на постъпленията от ДДС при внос водят и до по – голямо възстановяване от ДДС при сделки в страната.

Постъпленията по месеци могат да се проследят на следната графика:

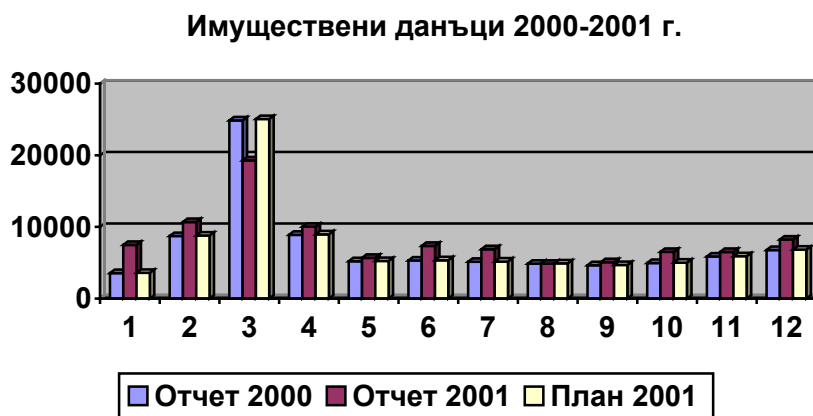
Данък върху добавената стойност 2000-2001 г.

5. Имуществени данъци. Те са издължени в размер на 99 млн.лв. или 110% от разчета. Данъкът формира 1.8% от данъчните приходи. В сравнение със същия период на миналата година са постъпили в повече 9.7 млн.лв., като 7.6 млн. лв. са отчетени от данък при придобиване на имущество и 2.1 млн. лева от данък недвижими имоти. Вноските постъпват почти изцяло в съответствие с миналата година. Относителният дял на имуществените данъци към БВП остава постоянен през последните две години и възлиза на 0.32%.

Събираемостта на тези данъци се повиши в резултат на извършена инвентаризация и издължаване на суми за минали години. Освен това, с продажбата на " Стомана " АД - Перник на " Стомана индъстрис " ЕАД са постъпили 0.85 млн. лв. от данък за придобиване на имущество - еднократна сума, не предвидена в разчета.

Постъпленията по месеци могат да се проследят на следната графика:

6. Други данъци. Тук са отразени включително постъпленията от алтернативните данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО) - 132 млн.лв. Общо постъпленията са 90.8% от планираните. В сравнение с 2000 г. са постъпили в повече 6 млн. лв. Неизпълнението на разчета се дължи главно на спада на приходите от данък върху разходите за леки автомобили, който след юли месец значително изостава от изпълнението през 2000 г. и се доближава до това през 1999 г.. Наблюдава се и изоставане след месец август и при данъка върху социалните разходи и данъка върху представителните разходи.

7. Неданъчните приходи по централния и местните бюджети са в размер на 992 млн.лв. или 114.8% от плана. В сравнение със същия период на миналата година са събрани 119 млн.лв. или 13.6% повече (в реално изражение увеличението е 6.67%). Относителният дял на неданъчните приходи към общите постъпления е 14.7% при заложен в разчета за 2001 г. – 13.3%. Преизпълнението се дължи на преведените средства за дивидент през декември - 98 млн. лева от НЕК и 20 млн. лева от БТК.

8. Приходите по местните бюджети са 1319 млн. лв. при план 1167 млн. лв., или изпълнение от 113%. От тях: данъчните приходи са 1020 млн. лв. (114.8% от плана); общинските такси – 166 млн. лв.(114%); други неданъчни приходи – 133 млн. лв. (99.8% от плана). При така очерталото се преизпълнение на постъпления от собствени приходи в местните бюджети се обособяват следните групи:

I. При 153 общини изпълнението на заложените разчети е над 110%;

II. При 82 общини постъпленията на собствените приходи са в границата 90 – 110 % от планираните;

III. При 27 общини изпълнението на плана за собствените приходи е в размер до 90%.

Резултатите при първата група се дължи предимно на преизпълнение на национално равнище на разчета за данъка за общините. Високото изпълнение в общинските такси се дължи предимно на постъпленията от такса смет – при планирани приходи на национално равнище от 83 млн.лв. са събрани 108.5 млн. лв., или 130.4%.

Третата група общини, с приходи под планираните размери допълнително може да се раздели на две:

1. Неизпълнение, дължащо се на по-ниски постъпления от неданъчни приходи, получило се в следните девет от тях - Николаево(71%), Рудозем (50.4%), Ценово (70.2%), Оряхово (69.8), Шабла (67%), Царево (69.1%), Никопол (72.8%), Гурково (65.4%) и Враца (86.6%, като за Враца имаме не изпълнение и в данъчните приходи - 91.2%);

2. Неизпълнение, дължащо се на по-ниски постъпления от данъчните приходи, за общините Сухиндол, Лясковец, Община Полски Тръмбеш, Генерал Тошево, Чепеларе, Ихтиман, Болярово, Ботевград, Роман, Гърмен, Павликени – около и над 40 % от планирания размер на данъчните приходи не са постъпили, а за общините Севлиево, Белица, Пещера, Трявна, Благоевград, Симитли и Сливница този дял е над 80%.

Въпреки, че в изброените общини данъчните приходи са постъпили под размера залегнал в разчета за 2001г., това не би трябвало да се отрази на финансовото им състояние, тъй като субсидиите за общините бяха коригирани по смисъла на § 22 от преходните и заключителните разпоредби от ЗДБ на РБ за 2001г. Според него неизпълнението/преизпълнението на данъчните приходи бяха за сметка на Републиканския бюджет.

6.2. Анализ на изпълнението на приходите от мита и митнически такси

Анализът на изпълнението на приходите от мита и митнически такси за 2001 г. и процентното им съотношение към Закона за държавния бюджет на Република България за 2001 г. е разработен въз основа на данни за постъпленията от мита и митнически такси през 2000 г., 2001 г. и 2002 г. (към настоящия момент), стойностния обем и структурата на вноса през същия период и поетите ангажименти от страната ни в подписаните международни споразумения и постигнати договорености за намаляване на митата.

Приходите от мита и митнически такси през 2001 г. са в размер на 195 млн. лева и превишават с 40% размера на показателя, заложен в Закона за държавния бюджет 2001 г.

Основната причина за осигуряване на повече мита в приход на бюджета спрямо заложеното за 2001 г., е увеличеният стойностен обем на вноса през 2001 г. спрямо 2000 г. (7240.1 млн. USD през 2001 г. и 6507.1 млн. USD през 2000 г.) – общото номинално нарастване е 11.3%, а реално има спад от 1.68% при дефлатор за вноса 13.3% за 2001 г. Вносът от ЕС нараства с 24.9%, от Турция - с 27.3%, от държавите членки на ЕАСТ – с 1.2%.

Приходите от мита и митнически такси през 2001 г. намаляват с 13.2 % спрямо 2000 г., като реалният спад е 26.3%

Приходите от мита и митнически такси следват тенденция на намаление. Това намаление е резултат от следното:

Поети ангажименти при присъединяването на България към Световната търговска организация и договореностите по сключените преференциални търговски споразумения.

Напредък в либерализацията на вноса към всички страни в резултат на постепенното сближаване с Общата митническа тарифа на Европейския съюз

(ЕС). Показателна в това отношение е тенденцията на намаление на средноаритметичното равнище на митата, общо за всички стоки от Митническата тарифа (МТ) през всяка следваща година. Средноаритметичната ставка за третиране на “най-облагодетелствана нация” за МТ 2002 г. е 11.13%; за МТ 2001 – 12.42%; за МТ 2000 – 13.76%.

Значително по-ниски стойности на среднопретеглените проценти на митата спрямо общия внос за всяка следваща година спрямо предходната. Средно-претегленият процент на митата за 2002 г., изчислен на база вноса през 2000 г., без да се отчита преференциално оформения внос, общо за всички стоки от МТ 2002, се очаква да е около 6.52% (за МТ 2001 този процент е 7.04%, за МТ 2000 – 7.25%). Среднопретегленият процент на митата за промишлените стоки, изчислен спрямо вноса за 2000 г. с отчитане на преференциалния внос, през 2002 г. се очаква да бъде още по-нисък – 1.05 % (за 2001 г. – 1.33 %, за 2000 г. – 2.02 %).

Прилагане на нулеви ставки на митата при внос на промишлени стоки с произход от държавите на ЕС, Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ) и Турция, в съответствие със сключените споразумения за свободна търговия.

Географска структура на вноса, в която близо 60% от вноса е от държави, с които България има сключени споразумения за свободна търговия. Сред тях основно място заемат държавите на ЕС с близо 50.0 % от вноса през 2001 г. (44.9 % за 2000 г.). В структуроопределящите групи стоки (глави от Митническата тарифа) тези държави участват с над 65 до 86 % от вноса. През 2001 г. спрямо 2000 г. общата сума на приходите от мита при внос само от тези държави е намалела с 25.1 %. В резултат, дори при нараснал стойностен обем на вноса (за държавите на ЕС с 24.9 % през 2001 г. спрямо 2000 г., сумата на вземанията от мита намалява.

Тенденцията на намаление на приходите от мита се очаква да продължи и през следващите години, т.к. предстои прилагането на редица сключени споразумения и договарянето на нови такива:

- Прилагане от 01.01.2002 г. на договореностите по споразумението за свободна търговия с Република Хърватска, което предвижда либерализация за около 72 % от стоките в промишления сектор. За останалите промишлени стоки, намалението е от 50 % от базовите мита през 2002 г. и пълна либерализация от 01.01.2003 г..

- Прилагане от 01.01.2002 г. на споразумението за свободна търговия с Израел. Съгласно договореностите по него, за 87 % от стоките от промишления сектор, вносът в България се либерализира, за останалите промишлени стоки намалението е 50 % от базовите мита през 2002 г., 25 % от базовите мита през 2003 г. и цялостна либерализация на вноса от 01.01.2004 г..

- Влизане в сила от 01.03.2002 г. на споразумението за свободна търговия с Литва, според които двустранната търговия с промишлени стоки се осъществява при нулеви ставки на митата.

- Предстоящо подписване на споразумение за свободна търговия с Латвия. Съгласно постигнатите договорености от влизане в сила на споразумението, промишлените стоки ще се търгуват при нулеви ставки на митата.

- Към настоящия момент са инициирани експертни разговори за подготовка за сключване на споразумения за свободна търговия с Мароко и с Република Сърбия и Черна гора.

В резултат на преговорите за пълноправно членство на Република България в Европейския съюз, възможностите за участие и присъединяване на страната към други международни структури, се ускори процеса на либерализация на търговията по нейните основни направления: увеличаване броя на държавите, които търгуват със страната ни въз основа на сключени споразумения за свободна търговия и по-бързо разширяване на ползваните преференции през всяка следваща година.

Действието на тези фактори доведе до съществени промени в размера, вида и структурата на вземанията при внос на стоки.

Към настоящия момент са отменени всички митнически такси, т.е. такси с еквивалентен на мита ефект, каквито бяха временната такса по вноса (по член XII от ГАТТ 1994 г.), експортни такси за износ на дървен материал и други.

Таксите, които се събират от митническите учреждения при внос на течни горива, при внос на пневматични гуми, продуктова такса при внос на батерии и акумулатори, вноските при внос на тютюневи изделия, не са митнически такси и постъпват директно в съответните фондове и сметки, определени със закон (Национален фонд за опазване на околната среда, фонд "Тютюн"; сметките на Изпълнителна агенция "Пътища", съгласно Закона за пътищата).

Променя се структурата на данъчните приходи, осигурявани от митническата администрация. Нараства относителният дял на ДДС – 86.0 % през 2000 г., 89.3 % през 2001 г., 90.2 % през периода януари – март 2002 г.. Намалвява относителният дял на приходите от мита и митнически такси – 9.6 % през 2000г., 7.9 % през 2001 г., през периода януари – март 2002 г. – 6.8 %.

Сумите на митата и митническите такси, които постъпват в бюджета намаляват като абсолютни стойности и като относителен дял в общите данъчни приходи на бюджета – 4.9 % за 2000 г., 4.1 % за 2001 г., 3.5% за периода януари - март 2002 г.

Нараства сумата на събрания ДДС от внос на стоки спрямо общите постъпления на ДДС в бюджета. Постъпилите суми ДДС от внос на стоки в държавния бюджет през 2000 г. съставят 83.9 % от общите приходи на ДДС и 90.6 % за 2001 г.

Тези промени в структурата на данъчните приходи, осигурявани от митническата администрация са трайна тенденция и ще се запазят и през следващите години. Приходите от мита ще съставят все по-малък относителен дял от данъчните и от общите бюджетни приходи, а ще нараства относителният дял на събрания ДДС от внос на стоки.

7. Анализ на бюджетното финансиране в реалния сектор

През 2001 г. в съответствие с нормативно определените ангажименти и договорености с МВФ, държавата продължи да подпомага финансово социално значими по характер дейности в областта на битовото енергопотребление, обществения пътнически транспорт, пощенските услуги и снабдяване на малките населени места с хляб и стоки от първа необходимост. Предвидени са и средства за техническа ликвидация и биологическа рекултивация на обекти от

въгледобива, рудодобива и уранодобива, както и за възстановяване на минали екологични щети.

Финансовото подпомагане на реалния сектор на икономиката през 2001 г. спомогна за укрепване на субсидираните дейности и е част от мерките за постигане на общата макроикономическа стабилизация, като тенденцията е към постепенно ограничаване дела на бюджетните разходи за дейности от материалната сфера, за сметка на по-пълното им привеждане в съответствие с изискванията на пазара. Запазена е тенденцията от предходната 2000 г. за постепенно намаляване на държавната подкрепа за реалния сектор на икономиката

Изпълнението на субсидиите за реалния сектор през 2001 г. възлиза на 236.8 млн.лв. Разпределението по дейности е следното:

Енергетика

През 2001 г. са предоставени 55 млн. лв. субсидии – с 35% по-малко от тези през 2000 г., като за топлофикациите те са с 27% по-малко, а за въгледобива - с 59% по-малко.

Приетият от Правителството в края на 1998 г. план за действие в енергийния сектор, предвиждащ увеличение на цената на топлинната енергия, така че в края на 2001 г. да се преустановят производствените субсидии за тази цел не е постигнат главно поради неблагоприятната ценова конюнктура на енергийния пазар, ограничения размер на доходите и нарастващия процент на безработни. Това наложи с помощта на Световна банка и съгласувано с Международния валутен фонд, да се разработят “Стратегия за развитие на централизираното топлоснабдяване” и План за действие за реструктуриране на топлофикационните търговски дружества за периода 2000 – 2005 г., приети с РМС № 582/23.08.2000 г. С тези документи се регламентира производственото субсидиране на топлофикациите да продължи в средносрочна перспектива и да бъде преустановено след края на 2004 г.

Транспорт и съобщения

Основно средствата за субсидии за текуща дейност в транспорта през 2001 г. са насочени за финансиране на пътническата дейност на железниците, цените в която са значително под нивото на производствените разходи поради социалната им значимост, както и за поддръжка и ремонт на железопътната инфраструктура. Размерът на субсидията за 2001 г. – 60 млн.лв., е на нивото на предоставена през 2000 г.

Субсидиите за текуща дейност за автомобилния транспорт в столицата и страната бяха в размер 21 млн.лв., и са с 10.4% по-малко от предвидените в държавния бюджет.

Компенсациите за пътнически превози с ценови облекчения в размер на 40 млн.лв. покриват 70% от стойността на фактически извършените пътнически превози по представени отчетни документи, в т.ч. за автомобилния транспорт компенсациите за безплатни и по намалени цени пътувания са в размер на 27.5 млн.лв. Тези средства покриват около 50% от стойността на безплатните превози на ветераните от войните и военно-инвалидите и около 20% от намалението на учащите се и възрастни граждани.

За финансиране на пощенските услуги, чийто цени са регулирани от Министерския съвет, през 2001 г. от държавния бюджет са изразходвани 1.6 млн.лв., което е с 10% по-малко от предвидената субсидия.

В изпълнение на **социалните функции** на държавата, от 1993 г. до момента ежегодно от държавния бюджет се предоставиха средства за **покриване**

на транспортните разходи по снабдяването на населението в планинските малките селища с население до 500 жители с хляб, хлебни изделия и основни хранителни стоки. По статистически данни в страната има около 3800 селища, отговарящи на горните критерии. Преобладаващата част от населението в тях е възрастно и попада в групата на социално слабите граждани. Снабдяването на тези селища с хляб и основни хранителни стоки се осъществява основно от потребителните кооперации на ЦКС. Малка част са другите субекти, които извършват тази дейност поради финансови проблеми, породени от високите транспортни разходи, свързани с отдалечеността на населените места и лошите транспортни условия.

През 2001 г., съгласно чл.28 от ПМС № 8 за изпълнение на държавния бюджет за покриване на транспортните разходи на физически и юридически лица за извършени преки доставки на хляб, хлебни изделия и основни хранителни стоки в планинските и малки селища с население до 500 жители / без курортите/ от републиканския бюджет бяха предоставени на Централния кооперативен съюз 4.6 млн.лв.

От централния републикански бюджет бяха финансирани мероприятия, свързани с **програми за реструктуриране и ликвидация на неефективни производствени мощности в добивната промишленост:**

- Изпълнение на ПМС № 195/2000 г. за техническа ликвидация, консервация и прекратяване или ограничаване на вредните последици на производствената дейност във въгледобива. От предвидените в ЗДБ за 2001 г. 35 млн.лв. са усвоени 28.9 млн.лв. или с 17.5% по-малко. С икономията от 6.1 млн. лв. бе осъществена операция по изчистване на задължение за ДДС по влезли в сила данъчнооблагателни актове на някои подземни въгледобивни мини и “Топлофикация Перник” ЕАД, срещу увеличение на допълнителния им капитал.

- Изпълнение на ПМС № 140/1992 г. за реструктуриране на рудодобива и поэтапно закриване на неефективните производствени мощности. За 2001 г. са изразходвани 23.4 млн.лв. при разчетени в ЗДБ - 30.5 млн.лв., или с 23.5% по-малко.

- Изпълнение на ПМС № 74/1998 г. за ликвидиране на последиците от добива и преработката на уранова суровина. От предвидените в Закона за държавния бюджет за 2001 г. 7.5 млн.лв. са изразходвани 3.5 млн.лв. или с 36.4% по-малко.

От предвидените по Закона за държавния бюджет за 2001 г. средства за структурни реформи бяха усвоени и предоставени в съответствие с изискванията на § 4 от ПЗР на Закона 58.6 млн.лв.: за еднократно обезщетение на едноличните търговски дружества от въгледобива – 1 млн.лв.; за целево финансово осигуряване на програми за заетост и професионално обучение – 30 млн.лв.; за осигуряване на временна финансова помощ на “ВМЗ” ЕАД - Сопот - 8.2 млн.лв.; за осигуряване на средства за реструктуриране на хидро-мелиоративни системи в България, за борба с градушките - 10 млн.лв.; и за осигуряване на средства за погасяване на задължения към НОИ на мина “Маришки басейн”, Димитровград - 9.4 млн.лв.

През 2001 г. приходите и разходите по **концесионната дейност** са се осъществявали чрез извънбюджетния фонд за покриване на разходите по концесиите. Този фонд е създаден към Министерството на финансите по силата на чл.26 от Закона за концесиите, като е предвидено 15% от концесионните приходи да служат за финансиране на концесионната дейност, а 85% от приходите постъпват директно в държавния бюджет. По силата на Закона за

държавния бюджет на Република България за 2002 г. дейността на фонда е преустановена, като финансирането през тази година се извършва чрез бюджета на Министерството на финансите.

Общо през 2001 г. приходите от концесионна дейност възлизат на 21 млн. лв. От тях в приход на държавния бюджет са постъпили 17.7 млн. лв., във фонда за покриване на разходите по концесиите – 3 млн. лв., а като приход на общинските бюджети – около 0.3 млн. лв.

Основните приходи са реализирани от предоставени концесии за добив на подземни богатства, концесии върху морската плажна ивица и предоставени концесионни права върху находища на минерални води. Значителни са постъпленията и от предоставени права за търсене и проучване на нефт и газ, като за в бъдеще се очаква успоредно с тези концесии, да се активизира дейността за концесиониране на пристанища, летища и други инфраструктурни обекти.

Разходите по концесионната дейност за 2001 г. възлизат общо на 1.2 млн. лв. Тези разходи са извършени предимно за финансиране изготвянето на концесионни анализи във връзка с предоставянето на нови концесии.

През 2001 г. е налице тенденция за увеличаване на приходите с около 10% и ограничаване на разходите с около 20% в сравнение с предходната година.

В Програмата за приватизация на държавни предприятия през 2001 г. бе предвидено да се сключат 477 приватизационни сделки, от които 329 са продажби на мажоритарни дялове и пакети от акции, 22 - продажби на миноритарни дялове и пакети от акции, 126 - обособени части. През 2001 г. сключените сделки са 234, които представляват 49,06% от предвидените по Програмата, от които 176 са цели предприятия и 58 - обособени части.

По Програмата от сключените през 2001 г. сделки се очакват договорени плащания в размер на 640,14 млн. лв. (във всички разрешени от закона платежни средства).

Сключени са 6 сделки, при приватизацията на които не се допуска плащане с непарични платежни средства (чл.2, ал.10 от Закона за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия (ЗППДОБП)), което представлява едва 2,56% от общо сключените през годината сделки.

След проведен търг през 2001 г. са сключени 42 от сделките (17,95% от всички сделки), 56 – след конкурс (23,93 %), 21 – след преговори с потенциални купувачи (8,97 %) и 115 – чрез централизираните търгове (49,15 %).

Пакети акции от 7 предприятия са закупени от чуждестранни купувачи, от които 4 мажоритарни пакета. Размерът на договорените плащания по сделките с чуждестранни инвеститори възлизат на 67.7 млн.лв. Чуждестранните инвеститори, сключили приватизационни сделки, са за “Пампорово” АД, гр.Чепеларе; “Специализирана болница за рехабилитация”; “Трансимпекс” ЕАД, София.

По сключените през 2001 г. сделки не са изпълнени 37.7% от договорените плащания.

Договорени са инвестиции в размер на 85.9 млн. лв. по сключените през 2001 г. приватизационни договори, като само за 2001 г. те възлизат на 8.7 млн. лв. Инвестициите за 2001 г. , включително и от сделки до 2000 г., са в общ размер на 1028 млн. лв.

Поети са задължения от купувачите на дружествата в размер на 6.4 млн. лв. по договорите, сключени през 2001 г.

През 2001 г. чрез Центъра за масова приватизация (ЦМП) на централизираните публични търгове (ЦПТ) са били предложени 2.4 млн. акции от 94 дружества като само от 3 дружества са предложени мажоритарни пакети от акции. Използваните инвестиционни бонове са на стойност 40 млн. лв. или до 2001 г. включително използваните общо инвестиционни бонове на ЦПТ са на стойност 122 млн.лв.

През 2001 г. са раздържавени дълготрайни активи в размер на 13,31 млн. лв., което представлява 2,29 % от стойността на дълготрайните активи на държавните предприятия (580 млрд.лв. по балансова стойност към 31.12.1995 г.). От началото на приватизационния процес до сега са раздържавени 52,51 % от стойността на всички дълготрайни активи на държавните предприятия и 79,52% от стойността на подлежащите на приватизация активи на държавни предприятия (383 млн.лв.).

Разходите за дейността по приватизация за 2001 г. са в размер на 5 млн. лв., представляващи 42% от предвидените по Програмата за приватизация разходи по фонда за покриване на разходите за приватизация на държавните предприятия (ФПРПДП) в размер на 12 млн. лв.

В края на 2001 г. завърши приватизацията на основната част от дружествата от сферата на промишлеността, търговията и услугите, селското стопанство, строителството и транспорта.

Паричните постъпления в специалната бюджетна сметка, управлявана от Министъра на финансите от приватизацията на държавните предприятия и обособени части са 55.2 млн. лв.

Разпределението на тези средства, съгласно чл.6, ал.1, т.1 и т.2 от ЗППДОБП е както следва: за ФПРПДП (10 %) – 5.9 млн. лв. и за Централния бюджет (90 %) – 49.3 млн. лв.

Паричните постъпления в Централния бюджет от приватизацията на държавните предприятия от списъка по чл.2, ал.10 от ЗППДОБП са 70.6 млн. лв., а от банкова приватизация – 16.3 млн. лв.

Тези приходи се формират основно от сделки за: “Пампорово” АД в размер на 10.6 млн.щ.долара (с легова равностойност – 22.5 млн. лв.); “Бороспорт” АД –4.5 млн. щ. долара (с легова равностойност – 9.3 млн. лв.); ММЦ-Приморско – 8.8 млн.лв.; “Специализирана болница за рехабилитация”, Свети Власт – 3.6 млн. лв.; “София-филм” ЕАД – 3.5 млн. лв.; и др.

Общо паричните постъпления от приватизацията на държавните предприятия в централния бюджет през 2001 г. са в размер на 119.9 млн. лв., в т.ч.: от приватизацията на държавни предприятия по реда на чл.6, ал.1 от ЗППДОБП – 49.3 млн. лв. и по реда на чл.2, ал.10 от ЗППДОБП – 70.6 млн. лв., а от банкова приватизация – 16.3 млн. лв.

За финансиране на бюджетния дефицит в държавния бюджет за 2001 г. са заложили приходи от приватизацията на държавни предприятия в размер на 201,81 млн.лв. Относителният дял на паричните постъпления в ЦРБ спрямо разчетените в ЗДБ за 2001 г. средства от приватизацията на държавни предприятия служещи за финансиране на бюджетния дефицит е 60%.

Постъпленията в дългосрочни държавни облигации (ДДО) през 2001 г. са 269 461 лв. общо в т.ч.:

ДДО, в т.ч.:	269 461.05
1.ЗУНК, в т.ч.	257 561.05
ЗУНК в лв.	3 690.00
ЗУНК в щ.долари	112 859.74
левава равностойност	253 871.05
2.ОБЛИГАЦИИ по ПМС 3/1994	11900.00

През следващите години приватизационната дейност ще бъде насочена към:

- ускореното раздържавяване на инфраструктурните монополи и предприятията от сферата на обществените услуги;
- приключване на приватизацията чрез инвестиционни бонове;
- приватизация в кратки срокове на останалите държавни предприятия в сферата на промишлеността, търговията, транспорта, енергетиката, строителството и др.

Предназначението на създадения съгласно чл. 11 на Закона за подпомагане на земеделските производители /ДВ, бр. 58 от 1998 г./ДФ“Земеделие” е да подпомага финансово земеделските производители за инвестиции в земеделието, производство на земеделска продукция за пазара, създаване на животновъдни ферми и закупуване на племенни животни и др. За изпълнението на тези задачи фондът отпуска субсидии, целеви кредити, покрива изцяло или отчасти разходите за лихви по банкови кредити и др.

Размерът на отчетените собствени приходи на фонда е 6.3 млн. лв., или 82% от планираните за 2001 г. Най-голям относителен дял в структурата на приходите имат приходите от собственост, и най-вече приходите от лихви по срочни депозити и предоставени заеми. Получените лихвите по отпуснати краткосрочни и инвестиционни кредити са в размер 4.1 млн.лв. и представляват 210% от предвидените за годината. По силата на чл.14 ал.1 т.4 от Закона за подпомагане на земеделските производители (ЗПЗП) 50% от приходите от наем на държавни земеделски земи са постъпили 0.84 млн.лв., които представляват 420 % от планираните. Най-слабо са изпълнени приходите от продажба на държавни земеделски земи , както и очакваните приходи по договорите за покупко-продажба на зърно реколта 98 г. и 99 г.

Размерът на отчетените разходи нето е 49.2 млн.лв., или 93% от планираните за 2001 г. 52.8 млн.лв. Същинския разходи за дейността на фонда се отчитат в параграфите за краткосрочно и инвестиционно кредитиране. Най-голям дял в структурата на разходите имат предоставените лихвени заеми (36 млн. лв. предоставени и 12 млн. лв. възстановени) и временната финансова помощ (26 млн. лв. предоставени и 22 млн. лв. възстановени средства).

От 1999 г., 2000 г. и през 2001 г. продължи финансирането на инвестиционни проекти по одобрени от УС програми за закупуване на селскостопанска техника. На това основание ДФ ”Земеделие” участва в няколко споразумения за облекчено кредитиране покупката на техника от земеделските производители чрез поделяне на риск между Фонда, Търговската банка,

производителя и/или доставчика. Всяка от страните обезпечава определен процент от кредита.

Създаденият от новото ръководство на Фонда механизъм, който не разрешава на стари длъжници да се дават нови кредити и неговото стриктно спазване, както и даването им да става само след вписан договор за особен залог или направена ипотека се очаква да даде добри резултати относно събираемостта на краткосрочните кредити.

По принцип, краткосрочното финансово подпомагане има за цел да стимулира /насърчи/ производството на определени земеделски продукти. То има подчертано временен характер и с формирането на реални пазарни отношения в отрасъла постепенно ще губи своята актуалност. ДФ "Земеделие" предвижда постепенно свиване и елиминиране на краткосрочното финансово подпомагане за сметка на разширяване на инвестиционното /дългосрочно/ финансово подпомагане на земеделските производители.

Следващите по обем отразени разходите са за субсидии, дадени на земеделските стопани за подпомагане на тяхната дейност. От планираните 17 млн.лв. като субсидиращ елемент по целеви финансови линии и като целеви субсидии са раздадени 15.8 млн. лв.

Към 31.12.2001г. от държавния бюджет в ДФ "Земеделие" е преведен 100% от планирания трансфер за годината - 28 млн. лв. Наличности по банковите сметки на 31.12.2001г. на ДФ "Земеделие" са: по извънбюджетната сметка в БНБ- 32 566 951лв., по сметките със спец. предназначение в по споразумения за гаранционни схеми в търговските банки – 11.1 млн.лв.

Във връзка с предприетите навременни мерки за контрол по целевото усвояване на средствата, изпълнението на план-сметката за 2001г. е в рамките на определените лимити по отделните параграфи. В резултат на това в края на годината се формира по-малък дефицит от планирания в размер на 2.1млн. лв. С тази сума се е увеличила наличността по извънбюджетната сметка на Фонда към 31.12.2001г., представляваща преходен остатък за следващия отчетен период.

В перспектива акцентът в дейността на ДФ "Земеделие" ще пада изключително върху финансовото подпомагане и стимулиране на инвестиционния процес в земеделието. От 2001 ДФ "Земеделие" е националният партньор, чрез който се извършва усвояването на средствата от предприєдинителните фондове /програма САПАРД/, предназначени за подпомагане развитието на земеделието и селските райони.

8. Анализ на касовото изпълнение на субсидиите за текуща дейност на организациите с нестопанска цел

Утвърдената с чл. 7 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2001 г., целева субсидия за организациите с нестопанска цел, възлиза общо на 3.3 млн.лв. без капиталовите трансфери, в това число: за Българския червен кръст – на 1.1 млн.лв.; за организациите на и за инвалидите - на 1.6 млн.лв.; за Българския туристически съюз и Съюза на българските автомобилисти – общо на 140 000 лв.; за Рилска Света обител – Рилски манастир – на 380 000 лв. и за Представителните сдружения на потребителите в България – на 50 000 лв.

Всички организации отчитат 100% усвояване на субсидията.

Функция “ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ”

Държавният бюджет, респ. Централният републикански бюджет предоставя субсидия на Българския червен кръст на основание чл.6, ал.1 от Закона за Българския червен кръст за дейности, които БЧК следва да осъществява като държавна поръчка.

По закон и по уточнен план за 2001 г. субсидията за БЧК е в размер на 1.1 млн.лв., и е изпълнена на 100%.

Субсидията е разходвана за издръжка на планинските и водно-спасителни служби, пропагандиране и осъществяване на безвъзмездно кръводаряване, аварийни екипи и санитарни формирования за работа в мирно време и при природни бедствия и военновременни условия, подпомагане на бежанци, хуманитарна помощ за лечебни заведения и домове за медико-социални грижи и международна хуманитарна помощ за страни и региони по решение на Министерския съвет и други дейности, определени със Закона за Българския червен кръст.

Функция “РАБОТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА”

Общият размер на утвърдената с чл.7 от Закона за бюджета на Република България за 2001 г. субсидия за организациите на и за инвалиди възлиза на 1.6 млн.лв.

От организациите на и за инвалидите, които получават субсидии от държавния бюджет за 2001 г., годишен счетоводен отчет не са представили Българска асоциация “Диабет”, Национална организация “Малки български хора”, Национална асоциация на слепоглухите в България, Национална потребителна кооперация на слепите в България.

Останалите организации отчитат 100% усвояване на субсидията.

Субсидията е разходвана за социално подпомагане и социални услуги на инвалиди, за здравни и социални помощи на членовете на организацията, за подпомагане чрез поддържане и разширяване на стопанска дейност, за социална интеграция, за рехабилитация на членовете, за специални помощни средства и специфични приспособления за облекчаване комуникацията и придвижването на инвалиди и други.

Функция “ТУРИЗЪМ”

Разходите извършени от организациите с нестопанска цел – Съюз на българските автомобилисти и Български туристически съюз, отнесени по функция “Туризм” за 2001 г., са в размер на 140 000 лв.

Изпълнението спрямо Закона за бюджета и спрямо уточнения план е 100 процента.

Това са целеви субсидии от държавния бюджет, които са разходвани за поддържане и ремонт на автомобилите на пътна помощ, подмяна на указателни табели, радио връзки, туристически маркировки, за целеви програми по републиканския и международния туристически календар и други разходи свързани с дейността на “Пътна помощ” към Съюза на българските автомобилисти и с дейността на Български туристически съюз.

Функция “РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО”

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2001г. е планирана субсидия на “Рилска света обител – Рилски манастир” в размер на 380 000 лв. По отчет същата е преведена и усвоена 100%. Средствата са използвани за подпомагане дейността на музея, за текущо поддържане и извършване на разходи с инвестиционно предназначение.

Функция “ДРУГИ ДЕЙНОСТИ ПО ИКОНОМИКАТА”

Утвърдената с Приложение N 2 към чл.7 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2001 г. субсидия за представителните сдружения на потребителите в България възлиза на 50 000 лв. По отчет същата е преведена и усвоена в размер на 50 000 лв. или 100 % спрямо закона. Средствата са разходвани за подпомагане дейността им.

9. Отчет за капиталовите разходи по консолидираната фискална програма за 2001 г.

През 2001 г. са извършени капиталови разходи в размер на 1196.8 млн.лв. при план 891 млн.лв., което представлява 134% изпълнение, или първоначалният план по Закона за държавния бюджет е преизпълнен с 305.5 млн.лв.

Над 63% от извършените капиталови разходи са за придобиване на материални дълготрайни активи, т.е. за капитално строителство, придобиване на компютри и хардуер, безобектови машини и съоръжения, обзавеждане и пр. Около 23% от средствата са насочвани за извършването на основни ремонти на сграден фонд.

Следва да се има предвид, че в изпълнение на Решение № 306 от 07.05.2001 г. на Министерският съвет за извършването на допълнителни капиталови разходи от държавния бюджет за 2001 г., през годината са извършени капиталови разходи в размер на 240.9 млн.лв. Преизпълнение спрямо първоначалния план има в отрасъл “Отбрана и сигурност” във връзка с изпълнението на поетите от страната ни ангажменти за присъединяване към НАТО. Значително преизпълнение /над 120 млн.лв./ спрямо определените капиталови разходи със Закона за държавния бюджет се наблюдава в общините от техни собствени – бюджетни и извънбюджетни средства.

Това показва, че за сметка на извършените допълнителни разходи спрямо определените със Закона за държавния бюджет, в някои сфери капиталовите разходи са под размера, определен със закона.

Капиталовите разходи са насочвани за поддържането и разширяването на техническата и социална инфраструктура. С предимство са осигурявани обектите на транспортната /пътна и железопътна/ инфраструктура, питейното водоснабдяване, опазването на околната среда, здравеопазването и социалните грижи, отбраната, дейностите на държавната администрация и пр. Това са секторите, които държавата финансира приоритетно с оглед изпълнението на

нашите задължения, свързани с присъединяването ни към Европейския съюз и НАТО, а също така и с цел подобряване качеството на най-масовите публични услуги и повишаване стандарта на живот на населението.

Последователното прилагане на принципа за приемственост при финансирането на програми и обекти е конкретизирано в преимущественото финансово осигуряване на вече започнати проекти и концентрирането на финансови ресурси за приоритетни проекти и програми с висока степен на строителна завършеност.

Разходите за основни ремонти и за капитално строителство – успоредно с подобряване на количествените и качествените параметри на съответните инфраструктурни системи и обекти, са съдействали за поддържане и подобряване на заетостта във всички региони на страната. Средствата за компютри и хардуер, медицинска техника, друго оборудване и съоръжения, придобиване на програмни продукти и пр. спомагат за подобряване качеството на работа в държавната и общинските администрации, както и за подобряване параметрите на обслужването на населението и бизнеса във всички сфери на публичните услуги.

10. Изпълнение на бюджетите на министерства и ведомства ³

В Закона за държавния бюджет на Република България за 2001 г. в бюджетите на министерствата, ведомствата и другите бюджетни организации в раздела за приходите са включени собствените приходи от дейността им.

Със Закона за бюджета са планирани собствени приходи в размер на 840 млн.лв. По уточнен план приходите възлизат на 967 млн. лв. Увеличението в размер на 127 млн.лв. се дължи главно на: нарастването на приходите на Министерство на земеделието и горите (48.6 млн.лв.от акцизи при сделки в страната - фонд "Тютюн", от държавни такси, събирани от Националната ветеринарно-медицинска служба и продажба на дървесина от Националното управление по горите); нарастване на приходите на Министерство на икономиката - за натрупване, освежаване и възстановяване на държавния резерв; и Държавната комисия по далекосъобщенията (от 05.02.2002 г. Комисия за регулиране на съобщенията).

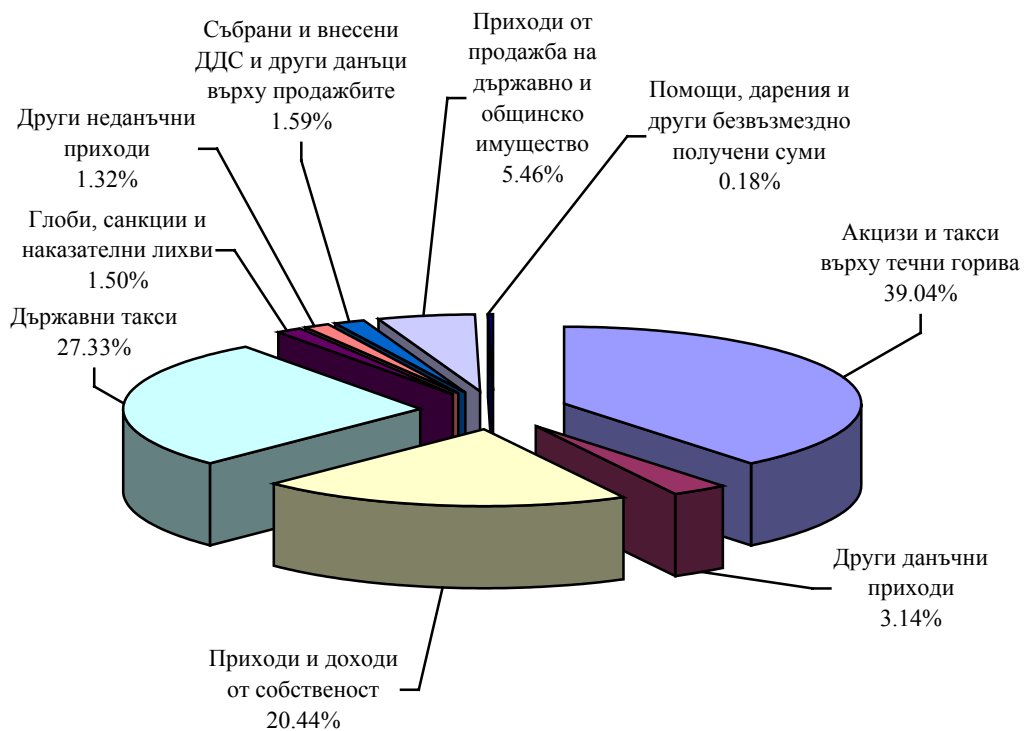
Основната част от собствените приходи на министерствата и ведомствата по отчет са неданъчните приходи (57.6 % от общите приходи), които в по-голямата си част представляват приходи от държавни такси (47.4 % от неданъчните приходи). Значителен е относителния дял и на приходите и доходите от собственост (35.5% от неданъчните приходи) като с най-голям принос в тях са нетните приходи от продажба на услуги, стоки и продукция – 28% и приходите от продажба на изкупена продукция и държавни резерви –7.5 % от неданъчните приходи.

Данъчните приходи на министерствата и ведомствата възлизат на 395 млн. лв. (42.18 % от общите приходи), като основна част от тях са приходи от акцизи и такси върху течните горива (92.6 % от данъчните приходи).

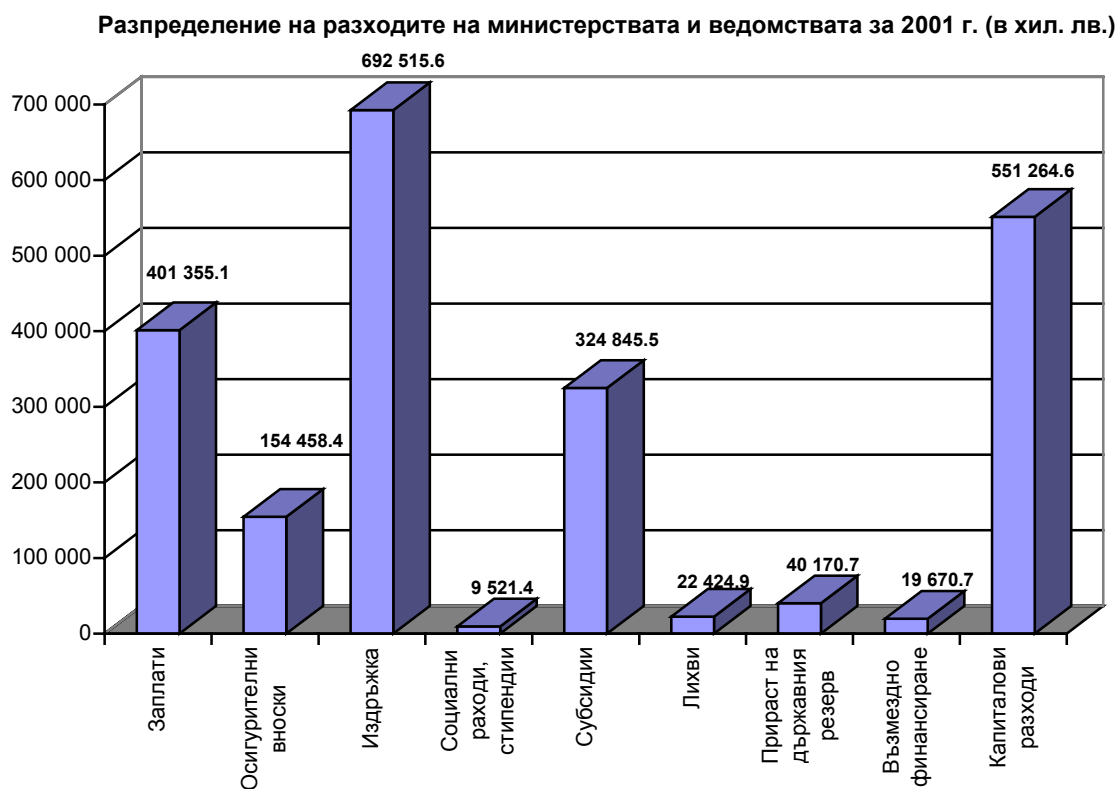
Даренията и помощите от страната и чужбина възлизат на 1.6 млн. лв., което представлява 0.18 % от общите приходи.

³ Приходите и разходите на специалните министерства и ведомства са разгледани отделно в глава 11 –“Анализ на изпълнението на бюджета на специалните министерства и ведомства

Структура на собствени приходи на министерствата и ведомствата за 2001 г.

Отчетените разходи на министерствата и ведомства за 2001 г. са 2216.2 млн.лв., в т.ч. 551.3 млн.лв. капиталови разходи.

В структурата на разходите най-голям дял заемат текущата издръжка и (42%) и разходите за заплати и осигурителни вноски (33%).

Функция “ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ”

Група “ИЗПЪЛНИТЕЛНИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОРГАНИ”

Със Закона за държавния бюджет на Р. България за 2001 г. бяха предвидени средства за текущи разходи в размер на 342 млн. лв., необходими за ресурсното осигуряване издръжката на държавната администрация за активното и адекватно функциониране и с оглед приоритетните задачи за достигане изискванията в различните области на публичното управление за членство в ЕС. По отчет текущите разходи възлизат на 366 млн.лв. и представляват 107% от предвидените по закон.

За осъществяване на държавната политика в управлението на страната за 2001 г. са предвидени 30939 щатни бройки, а към 31.XII.2001 г. са заети 29 152 души.

За заплати и осигурителни плащания на държавната администрация са разходвани 160.5 млн.лв., а за издръжка са усвоени 178 млн.лв.

За 2001 г. са изплатени 6.6 млн. лева за членски внос в международни организации.

Група "ОБЩИ СЛУЖБИ"

В тази група са отчетени 48.8 млн.лв. (181% спрямо ЗДБ) текущи разходи, и са включени разходите, свързани с дейността на Националния статистически институт, Агенцията за чуждестранни инвестиции, Агенцията за българите в чужбина, Агенцията за бежанците, Агенцията за чуждестранна помощ, Агенцията за икономически анализи и прогнози, Държавната агенция "Държавен резерв и военновременни запаси", и Централен регистър на особените залози.

Със средства, целево определени в размер на 19.5 млн. лв., беше осигурено изпълнението на Закона за преброяване на населението, жилищния фонд и земеделските стопанства в Република България, което Националния статистически институт извърши успешно през 2001 г. Направените за целта разходи по отчет са 18 млн. лв.

Целевите средства в размер на 300 000 лв. за Националната програма за статистически изследвания за 2001 г. бяха изразходвани от Националния статистически институт за периодично статистическо изследване "Наблюдение на работната сила през 2001 г." Разходи за заплати и възнаграждения на персонала нает по трудови и служебни правоотношения представлява 20% от текущите разходи, социалноосигурителните вноски - 11%, а текущата издръжка - 35%. В числото на разходите по § 18 "Други разходи" са включени 717618 лв., изразходвани за постоянно провежданото от НСИ статистическо изследване "Изследване на домакинските бюджети".

Средната годишна работна заплата е 268 лв., като по трудови правоотношения е 199 лв., а по служебни правоотношения 374 лв.

Група "НАУКА"

С отчетените 41 млн.лв. (87% спрямо ЗДБ) са финансирани научните изследвания, приложната, обслужващата и спомагателната дейности, осъществявани от научно-изследователските институти и самостоятелни научни звена в системата на Националния център за аграрни науки (НЦАН) и научната и приложна дейност, осъществявана от ведомствените научноизследователски институти и центрове. В тези организации са заети 4 926 души, с 500 по-малко от числеността по уточнен план. Намалението е вследствие извършеното реструктуриране в системата на Националния център за аграрни науки (обединяване на институти, контролно опитните станции и др.), както и на преминаването на ветеринарните му станции към Националната ветеринарно-медицинска служба и по Търговския закон.

Финансирането на научната дейност се осъществява от собствени приходи и субсидия от републиканския бюджет.

Като цяло изразходваните средства за издръжка са по-големи, отколкото са предвидени по уточнен план. Освен всички собствени приходи и

финансирането от държавния бюджет, използвани са освободени средства от заплати и осигурителни вноски след извършването на реструктурирането и намаляването на числеността на зетия персонал в областта на науката от 15.10.2001 г. с новите структури на съответните министерства и ведомства.

Като процент най-голямо (140 %) е преизпълнението на разходите за учебни и научноизследователски разходи и книги за библиотеките спрямо уточнения план, но като участие в изпълнението на текущите разходи това представлява едва 1.1%. От така направения анализ на отчета на текущата издръжка на дейност "НАУКА" е видно, че за научни изследвания са изразходвани малко средства – 1.1%, а най-голям е относителния дял на средствата за заплати, други възнаграждения и свързаните с тях осигуровки – 54%.

Независимо от горното, НЦАН и самостоятелните научни звена и централите към министерствата и ведомствата са имали финансови условия за осъществяване на своята дейност съгласно функциите и компетенциите си и при изразходване на предоставените им средства са спазвали определените приоритети на разходите.

Функция "ОТБРАНА И СИГУРНОСТ"

Група "АДМИНИСТРАЦИЯ НА ЗАТВОРИТЕ"

Със средствата по група "Администрация на затворите" е финансирана дейността на Главна дирекция на местата за лишаване от свобода. По отчет текущите разходи са 43.5 млн.лв. (95% от ЗДБ), и имат следната структура:

за заплати, и възнаграждения за персонала и свързаните с тях плащания – 78%, 8% са разходвани за осигуряване на прехрана, разчетени на база средната численост на лишените от свобода и арестите – 2,27 лева, за неработещите и 2.66 лева – за работещите лишени от свобода и 0.5% - за осигуряване на лекарствени средства за нуждите на затворите и следствените арести.

Функция "ОБРАЗОВАНИЕ"

Със средствата, отчетени по функция "ОБРАЗОВАНИЕ" в размер на 212.6 млн.лв.(115% от ЗДБ) е осигурено финансирането на средното образование, в т.ч. помощни и климатични училища, социално-педагогически училища и интернати, домове за деца и юноши, професионални учебни заведения, повишаване квалификацията на учителите, домовете на учителите, националната детска база, ученически и студентски лагери и целеви средства по постановления на Министерския съвет за образованието и по програми на Европейския съюз за сътрудничество в областта на образованието. Тези средства се планират основно по бюджета на МОН, а за определени учебни заведения – по бюджетите на съответните министерства/ведомства.

През 2001 г. са изплатени всички неразплатени стипендии от 2000 г., обезщетенията по Кодекса на труда при съкращение и пенсиониране за 2000 г., и всички заплати, включително и допълнителното трудово възнаграждение по чл.35 от Закона за народната просвета. Не са изплатени обезщетенията по Кодекса на труда за 2001 г. Голяма част от необходимите средства за храна на децата в неравностойно социално положение са изплатени от извънбюджетни

сметки, от помощи и дарения, тъй като субсидията от бюджета е средно 0.67 лв. на ден на дете.

Разходите за медикаменти са средно по 0.49 лв. на месец. Средствата по план на този параграф са крайно недостатъчни, ката се има предвид, че второстепенни разпоредители на Министерство на образованието и науката са училища на пълна държавна издръжка, където живеят деца, лишени от родителски грижи. В тези училища не е решен и проблемът с облеклото на децата за зимния сезон.

Поради недостиг на средства има неразплатени задължения за ел.енергия и топлоенергия за специалните и професионалните училища.

Предвид остарялата материална база, използвана от училищата и обслужващите звена, финансирани чрез бюджетите на министерствата, все още не е решен проблема с текущите ремонти, по които също има неразплатени задължения към края на годината.

Стипендиите за месеците октомври, ноември и декември 2000 г. са изплатени за сметка на бюджета за 2001 г. Към 31.12.2001 г. не са изплатени стипендиите на учениците само за м.декември 2001 г.

Общо по функция "Образование" щатните бройки по отчета за 2001 г. са по-малко с 665 бройки в сравнение с уточнения план, което показва, че се извършват съкращения, закриват се и се сливат средни училища с намален брой ученици и маломерни паралелки.

Функция "ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ "

С одобренията за 2001 г. средства по функция "Здравеопазване" в размер на 452 млн. лв. (127% спрямо закона за държавния бюджет) е осигурена издръжката на здравните и лечебни заведения от републиканския бюджет към Министерството на здравеопазването, Министерството на транспорта и съобщенията, Министерския съвет - болница "Лозенец" и др. както и целевите разходи в здравеопазването, като: лечение в чужбина, тестове за СПИН и хепатит, ваксини, кардиостимулатори, радиоактивни изотопи, апарати и консумативи за хемодиализа, борба с туберкулозата и други социално значими заболявания, национални програми по приоритетни области на здравеопазването и др.

Най-голям относителен дял (60.7%) в текущите разходи заема субсидията за преобразуваните в търговски дружества 73 лечебни заведения. В абсолютно изражение тази обща субсидия възлиза на 275 млн. лв. по уточнен план и е усвоена изцяло. Тези лечебни заведения получават обща субсидия въз основа на сключен договор за болнична дейност с финансиращия орган – Министерството на здравеопазването.

Разходите за заплати и осигурителни вноски за заетите щатни бройки медицински и друг персонал представляват 16% от отчетените разходи.

С предвидените по уточнен план 23% от разходите е осигурена веществената издръжка за дейността на непреобразуваните лечебни заведения и останалите структури и дейности в системата. Тези разходи по отчет възлизат на 103 млн.лв., като най-съществен дял в издръжката заемат разходите за медикаменти (42%). Преобладаващият дял от разходите за медикаменти е за осигурените чрез бюджета на Министерството на здравеопазването животоспасяващи и животоподдържащи лекарствени средства – 36 млн.лв.,

гарантиращи ангажимента на държавата по отношение на лечението на онкоболни и други, страдащи от тежки хронични заболявания.

Разходите за материали, горива и енергия са следващия по размер разход с относителен дял 25.3% от средствата за издръжка. Чрез бюджета на Министерството на здравеопазването се осигуряват и извършените разходи по национални програми, свързани с профилактика на значими заболявания, определени като национални здравни приоритети; целеви разходи за осигуряването на консумативи и материали за хемодиализа, кардиостимулатори, радиоактивни изотопи, тестове за СПИН и хепатит, доставка на ваксини и др. Тези разходи по отчет възлизат на 15 млн. лв.

Към 31.12.2001 г. лечебните заведения, чийто мажоритарен собственик е Министерството на здравеопазването са с натрупани неразплатени задължения към доставчици на медикаменти, консумативи и др. в размер на 47 млн.лв. Задълженията в системата на здравеопазването е проблем, който е постоянен в последните години, независимо от усилията на органите на изпълнителната власт натрупаните задължения да бъдат постепенно редуцирани. Лечебните заведения все още нямат адекватно пазарно поведение в променените условия на финансиране, чрез сключване на договор с финансиращия орган. Продължава практиката на сключване на договори за доставка на медикаменти, консумативи и др. без осигурени в достатъчна степен финансови средства. От съществено значение е и факта, че структурната реформа в здравеопазването все още не е осъществена до край. Не е оптимизиран броят на здравните и лечебни заведения, и чрез бюджета продължават да се финансират редица неефективни лечебни структури. Вторият етап от осъществяването на здравната реформа започна от 01.07.2001 г. със извършването на здравноосигурителни плащания за болнична помощ чрез бюджета на Националната здравноосигурителна каса.

Министерството на здравеопазването, както и останалите министерства и ведомства, към които има здравни заведения, администрират също така и приходи от платени медицински услуги по избор на пациента, лечение на чужди граждани и др.

Функция “СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ”

Група “СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ”

За текущи разходи по тази група от министерства и ведомства (без специалните ведомства) са изразходвани 2.5 млн.лв., или 296% от ЗДБ. Във тази група разходи са включени следните социални плащания:

- **други здравно осигурителни вноски:** за здравни осигуровки на лицата със статут на бежанци от бюджета на Министерски съвет – 37000 лв. по план и 95000 лв. по отчет (преизпълнението от над два и половина пъти се дължи на неочаквано високия брой на бежанците в България през 2001 г.); на лица, заети с преброяването в бюджета на Националния статистически институт; здравни осигуровки на лишените от свобода; на лица в неплатен отпуск; на децата в домовете за медико-социални грижи;

- **обезщетения и помощи за домакинства** в т.ч. по указа за насърчаване на раждаемостта - за изплащане на помощи на учащи майки в професионалните учебни заведения;

- **други помощи и обезщетения в т.ч.** за изплащане на обезщетение по Закона за обезщетяване на собственици на одържавени имоти;

- за обезщетения за трудови злополуки и приравнени към тях професионални заболявания по Кодекса за задължително обществено осигуряване.

В общият размер на разходите за групата социални помощи и обезщетения с обратен знак са отчетени възстановените от топлофикационните дружества на Министерство на труда и социалната политика средства, които са били изразходвани за монтиране на топломери на социално слаби лица през 2000 г. (-3.2 млн.лв.).

Група "РАБОТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА"

Със средствата по тази група в размер 4.8 млн.лв. е финансирана издръжката на Национална служба за социално подпомагане и фонд "Социално подпомагане" към Министерството на труда и социалната политика и издръжката на Дома на ветераните на културата и изкуствата – София (към Министерството на културата).

От общите разходи по тази група 99% са отчетени по бюджета на Министерството на труда и социалната политика за издръжката на Национална служба за социално подпомагане и фонд "Социално подпомагане", а останалите 1% са по бюджета на Министерството на културата за издръжката на Дом на ветераните на културата и изкуствата – София. За текущи разходи по тази функция са разходвани 88.8%.

Функция "ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА"

С отчетените в размер на 12 млн.лв. средства за текущи разходи са финансирани дейностите в структурите на МРРБ и МОСВ, и по-конкретно, на дирекцията за национален строителен контрол и на регионалните инспекции по опазване на околната среда и водите. С посочените средства се финансират дейности в областта на благоустройството и комуналното стопанство, като контрол на законосъобразността на разрешеното и извършвано строителство; издаване на разрешения за ползуване на строежи на територията на страната, административно- наказателно производство.

Средствата по бюджета на МОСВ са разходвани за осигуряване на дейности, като опазване и защита на природните компоненти от замърсяване и увреждане, опазване и екологосъобразно използване на земните недра, екологосъобразното изграждане на селищната среда, контрол върху оперативната дейност на регионалните инспекции по опазване на околната среда и водите.

Във функцията се включват и средствата за проектно-проучвателни работи на МРРБ, които са използвани за финансиране на геодезически и картографски проекти.

Функция "ПОЧИВНО ДЕЛО, КУЛТУРА, РЕЛИГИОЗНИ ДЕЙНОСТИ"

Група "ПОЧИВНО ДЕЛО"

Текущите разходи в размер на 6.3 млн.лв. са осигурили издръжката на материално-техническата база на почивните станции към Министерски съвет, Министерство на правосъдието Министерство на труда и социалната политика, Министерство на образованието и науката и Министерство на околната среда и водите. Заплатите и възнагражденията за персонала, нает по трудови правоотношения и полагащите им се социалноосигурителни плащания са 37 % от общите разходи за дейността.

Група “ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ”

Основният източник на средства за финансиране на дейността на спортни федерации, спортни клубове и други национални спортни организации е от средствата от Български спортен тотализатор набирани в специална набирателна сметка.

Извършените разходите в размер на 1.9 млн.лв. (2 млн. лв. по уточнен план) са много по-малко от предвидените по ЗДБ (10.6 млн.лв.) Намалението на целевата субсидия за физическото възпитание и спорта е в резултат на по-малкия данък по ЗКПО, внесен от Български спортен тотализатор в държавния бюджет през предходната година . Разходите са извършени от Държавната агенция за младежта и спорта - изпълнител на държавната политика за младежта, физическото възпитание и спорта. Със средства от бюджета през 2001г. са финансирани Националните програми за развитие на физическото възпитание и спорта и олимпийската подготовка, за награди на медалисти и призьори, както и за доставка на медикаменти и допинг-контрол.

Финансирани са също детско-юношеският спорт, спорт и социален туризъм на инвалидите и спорт за всички. В изпълнение на ПМС №129/2000г. за определяне на минимални диференцирани размери на парични средства за физическо възпитание и спорт, от Централния бюджет през 2001 г. са предоставени 0.4 млн. лв. целеви средства по разработени спортни проекти за провеждане на физическо възпитание и спорт сред учащи, студенти и военнослужещи.

Група “КУЛТУРА”

Средствата за текущи разходи в размер на 40.4 млн.лв. представляват 110% от ЗДБ, и са използвани за издръжката на драматичните и куклени театри, оперно-филхармоничните дружества, оперите, оркестрите и ансамблите, националните центрове, националните културни институти в страната и чужбина, както и за творчески проекти и програми - филмопроизводство, театрална дейност, музика и танц, музейно дело, книгоиздаване, международната културна дейност към Министерството на културата. Извършени са разходи за издръжка дейността на архивното дело към Главно управление на архивите при МС, издръжката на музей ”В. Априлов”- гр.Габрово към МОН.

Разходите за текуща издръжка са увеличени спрямо ЗБ за сметка на постъпили средства от собствени приходи, както и по сключени договори за смесено финансиране на културните институти с общините.

Разходите за заплати и възнаграждения по отчет са 38% от текущите разходи. При анализ на структурата на разходите се установява, че делът на разходите за материали, горива и енергия, както и за външни услуги е 52% от

веществените разходи, или 18 % от текущите, което показва, че продължава тенденцията на разходването на средства преди всичко за условно-постоянните разходи, като това затруднява отделянето на средства за програми и дейности.

Основните разходи за проекти, програми и фестивали са в размер на 4.2 млн. лв. от които за творчески проекти 2.5 млн. лв., провеждане на фестивали и конкурси – 0.1 млн. лв., творчески проекти от фонд “Култура” за подпомагане развитието на културата – 0.4 млн. лв.

Освен разходите за СБКО, планират се и се отчитат разходи, свързани със Закона за авторското право и сродните му права, разходи за проекти за филмопроизводството, за книгоиздаването, за музикални и театрални проекти, разходи за международни конкурси и фестивали, международна културна дейност и др.

В изпълнение на § 29 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет на РБългария за 2001 г. по решение на общинския съвет от общинските бюджети са осигурени допълнителни средства за проекти, целеви програми и финансово подпомагане на културните институти въз основа на сключени договори с Министерството на културата. В изпълнение на чл. 9.ал.3 от Закона за хазарта Държавната парично предметна лотария предостави средства в размер на 108000 лв. за финансиране на дейности в група “Култура”.

Допълнително по група “Култура” бяха осигурени целеви средства за финансиране на конкретни прояви, например: за национално честване на 125-годишнината от Априлското въстание и за честване на 180-години от рождението на Георги Раковски, за участието на РБългария във фестивала “ЕВРОПАЛИЯ”, за довършване на игрално копие на филма “Огледалото на дявола”.

Група “РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО”

Средствата в размер на 0.9 млн.лв. (98% спрямо закона за държавния бюджет) са разходвани като субсидии за организации с идеална цел, които съгласно Закона за вероизповеданията, се разпределят от Дирекцията по вероизповеданията в Министерския съвет за религиозните общности, регистрирани официално от Министерския съвет, като Българската православна църква, Главното мюфтийство на мюсюлманите в България, за поддържане църковни храмове в страната, за подпомагане на свещенослужителите и църковните настоятелства, развиващи своята дейност в чужбина – Западните покрайнини, Букурещ, Будапеща, Виена, Берлин, Бесарабия, Истанбул и др. и за религиозна литература.

Функция “ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ”

Група “МИННО ДЕЛО, ГОРИВА И ЕНЕРГИЯ”

С отчетените в размер на 68679 лв. средства за текущи разходи са финансирани дейности на Центъра за енергийна ефективност в индустрията към

министъра на икономиката, свързани с извършване на експертизи и обследвания на енергийни потребители, разработване на мерки за намаляване на енергийното потребление в индустрията и др., както и услуги свързани с тръжни процедури извършвани от Министерството на околната среда и водите. Отчетените средства по групата са по-големи от планираните 5300 лв., тъй като нормативният акт, с който е създаден Центърът за енергийна ефективност в индустрията е приет след приемането на Закона за държавния бюджет на Република България за 2001 г. Числеността на персонала на центъра е осигурена чрез намаляване числеността на Централната администрация на Министерството на икономиката, както и средствата за издръжка на дейността му, поради което и щатните бройки и средствата за издръжка са планирани в Група “Изпълнителни и законодателни органи”. Не е направено предложение и не е извършена корекция за прехвърлянето на планираните текущи разходи и числеността към Група “Минно дело, горива и енергия”.

Група “СЕЛСКО СТОПАНСТВО, ГОРСКО СТОПАНСТВО, ЛОВ И РИБОЛОВ”

Със средствата по Функция “Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов”, отчетени за текущи разходи в размер на 196 млн.лв. (115% спрямо закона за държавния бюджет) са финансирани дейности само в Министерството на земеделието и горите. От общия размер на текущите разходи по тази функция най-висок относителен дял заемат извършените разходи за заплати и възнаграждения за персонала и свързаните с тях плащания в размер на 61 млн.лв.

В тази група разходи се включват и разходи свързани с:

- управление дейностите по рибарството и аквакултурите, контрол върху риболова и рибовъдството, опазване и обогатяване на рибните ресурси в страната;
- дейности свързани с качеството, опазването, възстановяването и подобряването на почвеното плодородие и екологичните функции на почвената покривка;
- изпитване, изследване и сертифициране на земеделската и горска техника;
- контрол на техническото състояние, безопасността и регистрацията на земеделската и горска техника;
- изграждане и подържане на ефективни системи за контрол и координация на лозаро-винарския сектор в страната в съответствие с изискванията на ЕС;
- сортоизпитване, сертифициране и контрол на посевния и посадъчен материал;
- провеждане на активни действия за противоградова защита, преразпределение на валежите и осигуряване на радиолокационна информация;
- селекция и репродукция в животновъдството, изкуствено осеменяване и създаване на нови породи животни;
- контрол върху зърното и фуражите;
- опазване на страната от проникването и разпространението на вредители по растенията и растителните продукти;
- политика по регулиране на производството, изкупуването и търговията с тютюн;

- политика по опазване здравето на животните и предпазване на хората от зоонози, ветеринарно-санитарен контрол върху отглеждането, развъдната дейност и търговията с животни;

- опазване на държавния и общинския горски фонд, лесо-културна дейност и опазване на екологичното равновесие при дивеча;

- осъществяване на държавната политика в областта на поливното земеделие и хидромелиорациите.

За извършване на тези дейности за 2001 г. са разходвани 81 млн.лв., и са били заети 12 507 души.

Като извод се налага, че през 2001 г. успешно са финансирани и прилагани мерки за осъществяване на държавната политика в селското и горско стопанство без да се извършват съществени структурни промени в отделните звена.

Група “ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ”

Отчетените средства в размер на 115 млн.лв. по група “Транспорт и съобщение” са предназначени за издръжка на дейности в Министерство на транспорта и съобщенията и Министерство на регионалното развитие и благоустройството.

Заетата численост за осъществяване на развитието и реструктурирането на транспорта и съобщенията по отчет е 1 397 щ.бр. Заплатите и възнагражденията за персонала, нает по трудови правоотношения и полагащите им се социалноосигурителни плащания по отчет са 3 % от общите разходи за дейността.

През 2001 г. от тази група разходи в Министерство на транспорта и съобщенията са се финансирани следните дейности:

- Планиране и развитие на транспортната инфраструктура за всички видове транспорт;

- Осигуряване на условия за безопасност и ефективност в транспортната дейност;

- Развитие на телекомуникационния пазар и пазара на пощенски услуги;

- Подготовка и поддържане на транспортната инфраструктура за работа в условията на кризи;

- Контрол, управление и регулиране на транспорта и съобщенията в национален мащаб;

За същата година в групата са включени и разходи от бюджета на Министерство на регионалното развитие и благоустройството. От общият размер на разходите в бюджета на МРРБ са включени 286 млн.лв. по закон и 287 млн.лв. по отчет, разходи за издръжка на администрацията на Агенция “Пътища” и разходи за текущ ремонт и сезонна поддръжка на пътищата от Републиканската пътна мрежа.

В системата на Министерство на транспорта и съобщенията от началото на 2001 г. са настъпили някои структурни промени, а именно: ГД “Ръководство въздушно движение” беше преобразувана в държавно предприятие с изменението на Закона за гражданското въздухоплаване; със Закона за железопътния транспорт е създаден нов второстепенен разпоредител ИА “Железопътна администрация”, считано от 10.07.2001 г.; с ПМС № 217/2001 г. е закрыта многопрофилна транспортна болница – Стара Загора.

Група “ДРУГИ ДЕЙНОСТИ ПО ИКОНОМИКАТА”

С отчетените средства в размер на 48.6 млн.лв. за текущи разходи по група “Други дейности по икономиката” са финансирани следните дейности:

- Народно събрание – за издателска дейност и издръжка на хранителния комплекс;
- Министерски съвет – за издръжка на дворци, резиденции и стопанства;
- Министерство на финансите – за допълнително материално стимулиране, издателска дейност и печатни бази;
- Министерство на правосъдието – за Фонд “Затворно дело;
- Министерство на земеделието и горите – за хидромелиорации и субсидиране цената на водата за поливни нужди;
- Министерство на културата – за отбранително мобилизационна подготовка;
- Министерство на образованието и науката – за Национален седмичник за образование и наука “Аз Буки” и Главна редакция на педагогическите издания;
- Министерство на труда и социалната политика - за Учебна база “Манастирски ливади”;
- Министерство на икономиката – за Център за масова приватизация и Патентно ведомство.

Най-голям относителен дял от извършените разходи заемат заплатите и възнагражденията на персонала, зает по трудови правоотношения, социално-осигурителните плащания, материали, горива и енергия и §18 Други разходи. Изпълнението спрямо Закона за Държавния бюджет по тази група е 50%.

Функция “РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ”

Разходите по тази функция в министерствата и ведомствата в размер на 22.4 млн.лв. са свързани с изплащане на лихви по заеми. Преизпълнение на разходите спрямо уточнения план произтича от превишението на лихвените плащания спрямо предвидените през 2001 г.

11. Анализ на изпълнението на бюджетите на специалните министерства и ведомства

По функция “Отбрана и сигурност”, група “Отбрана” и група “Полиция, вътрешен ред и сигурност” са включени финансовите средства за осигуряване на националната сигурност и отбрана, поддържането на обществения ред и отбранителния потенциал на страната. Тези средства са пряко свързани с изпълнението на заложените приоритети в областта на отбраната и сигурността, като през годината бе постигнато: ускоряване на военната реформа и постигане на по-голяма степен на оперативна съвместимост на Българската армия с въоръжените сили на страните от НАТО, на основата на реалистичния Преглед на силите и актуализацията на План 2004; изпълнение на мероприятията, предвидени в Годишната национална програма по Плана на действие на членство в НАТО и в Индивидуалната програма за партньорство; засилване на борбата срещу корупцията, повишаване ефективността на противодействието срещу

престъпността, ограничаване и пресичане действията на организирани престъпни групировки и недопускане на терористични действия на територията на страната.

Приходите, отчетени чрез бюджетите на Министерството на отбраната, МВР, Националната служба за охрана и Националната разузнавателна служба по функция "Отбрана и сигурност" възлизат на 158.9 млн.лв., което представлява 127.4 % спрямо закона и 92.6 % спрямо уточнения план. Анализът на структурата на приходите показва, че най-голям относителен дял имат нетните приходи от продажби на услуги, стоки и продукция (54.2 %) и събраните държавни такси (38.4 %).

Касовият отчет за разходите е в размер на 1274.4 млн.лв., което представлява 102% спрямо закона и 91.1 % спрямо уточнения план.

Разходите за заплати, други възнаграждения и плащания и социалноосигурителни вноски, свързани с личния състав представляват 64.2% от общите разходи (при 63.7 % за 2000 г.). Разходите за хранителното и вещевото доволствие и комунално-битовото обслужване на срочнослужещите и за покриване на текущите разходи, свързани с дейността на министерствата и ведомствата представляват 27.4 % от общите разходи (при 26.7 % за 2000 г.). Капиталовите разходи представляват 8.4 % от общите разходи (при 9.6 % за 2000 г.).

Анализът на структурата на разходите показва, че в сравнение с предходната година разходите, свързани с личния състав, запазват равнището си като относителен дял спрямо общите разходи. Отчетено е минимално увеличаване относителния дял на средствата за текуща издръжка за сметка на намаляване на относителния дял на разходите за техническо осигуряване, ново въоръжение, техника и други капиталовложения.

За 2001 г. бяха одобрени 65 млн.лв. за финансово осигуряване дейностите по изпълнението на Националната програма за подготовка и присъединяване на Република България към Северноатлантическия съюз и на Годишната национална програма на Република България по Плана за действие за членство в НАТО. Касовият отчет на разходите по тези програми е 62.5 млн.лв., които по отделни адресати се разпределят, както следва:

Министерство на отбраната – 59.9 млн.лв.;

Министерство на външните работи – 1.2 млн.лв.;

Министерство на вътрешните работи – 17200 лв.;

Министерство на транспорта и съобщенията – 766800 лв.;

Министерство на икономиката – 53100 лв.;

Министерство на регионалното развитие и благоустройството – 29900 лв.;

Администрацията на Президента – 440300 лв.;

По функция "Здравеопазване" са отчетени 38.1 млн.лв. за издръжката на Военномедицинска академия. От общите разходи 44% са изразходвани за заплати, други възнаграждения и плащания и социалноосигурителни вноски на личния състав, 48.6% – за веществена издръжка и 7.4% – за капиталови разходи.

По функция "Социално осигуряване, подпомагане и грижи", група "Социални помощи и обезщетения" са отчетени 57.9 млн.лв. за изплащане на еднократни парични обезщетения по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (ЗОВСРБ) и по Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР), в т.ч.:

- по чл. 237 от ЗОВСРБ – 24.4 млн.лв. за обезщетения на кадрови военнослужещи при освобождаване от кадрова военна служба;
- по чл. 261 от ЗМВР – 33.5 млн.лв. за обезщетения на държавни служители – офицери, сержанти и граждански лица от МВР при освобождаване от служба.

По централния бюджет във функция “Икономически дейности и услуги”, група “Други дейности по икономиката” са отчетени 28.3 млн.лв. субсидии за нефинансови предприятия, в частта “Други субсидии и плащания”, които са разходвани за:

- финансиране изпълнението на публичните задачи, възложени на ДП “Строителство и възстановяване” и ДП “Съобщително строителство и възстановяване”, съгласно Закона за преобразуване на Строителни войски, Войските на Министерството на транспорта и Войските на Комитета по пощи и далекосъобщения в държавни предприятия – 7.8 млн.лв.;
- финансиране на войсковата дейност и отбранително-мобилизационната подготовка /ОМП/ на военизираното строително поделение към министъра на транспорта и съобщенията – 15 млн.лв.;
- финансиране на дейности по ОМП на търговски дружества, на основание чл. 23, ал. 5 от ЗОВСРБ – 1.5 млн.лв.;
- финансиране изграждането, поддържането, реконструкцията и модернизацията на далекосъобщителни обекти с отбранително предназначение и на инсталираните мощности за военно време от СП “Далекосъобщителни обекти” – БТК-ЕАД, на основание чл. 94, ал. 5 от Закона за далекосъобщенията – 2.3 млн.лв.;
- обезщетения по чл. 237 от ЗОВСРБ на освободените кадрови военнослужещи, в изпълнение на разпоредбите на Закона за преобразуване на Строителни войски, Войските на Министерството на транспорта и Войските на Комитета по пощи и далекосъобщения в държавни предприятия – 1.7 млн.лв.

12. Анализ на отчета на Сметната палата

По отчет Сметната палата реализира собствени приходи 2 239 лв., които са главно от наем за ползване на ведомствени жилища и от продажба на тръжна документация . През 2001 г. са отчетени 5.9 млн.лв. (97% спрямо закона за държавния бюджет) текущи разходи, в това число 3.5 млн. лв. разходи за заплати и възнаграждения на персонала нает по трудови правоотношения. За осигуряването на допълнителната нужда от средства за текущи разходи, на основание чл. 34, ал. 3 от Закона за устройството на държавния бюджет и по предложение на Сметната палата е извършена корекция по бюджета за 2001 г. като за целта бяха намалени средствата за капиталови разходи в размер на 320 000 лв.

Увеличението на част от параграфите за издръжка е във връзка с извършените допълнителни разходи за участие на контролния състав в конференции и съвместни проверки с други органи за финансов контрол на използването на средства, предоставени от Европейския съюз, изпълнението на Стратегическия план на Сметната палата през 2001 г. и функционирането на публичния регистър.

Предоставените през годината субсидии от държавния бюджет са осигурили нормалното изпълнение на служебните задължения на разчетените 500 души щатен персонал в Сметната палата.

При изпълнението на бюджета за 2001 г. са спазени приоритетите, заложиени в чл.13, ал.3 от Закона за държавния бюджет за 2001 г.

13. Анализ за касовото изпълнение на бюджета на съдебната власт

Приходите в бюджета на съдебната власт са 108.2 млн., което представлява 112.8% от закона за държавния бюджет. Приходите от такси са 38.2 млн.лв., от тях отчисленията за фонд "Съдебни сгради" и фонд "Затворни сгради" са 1.7 млн.лв.

Приходите от дейността на органите на съдебната власт (съдебни такси) са изпълнени на 98% спрямо предвидените в закона за държавния бюджет. С оглед да се избегнат затруднения на органите на съдебната власт при изпълнение на техните функции в резултат от неизпълнението на собствените приходи и в изпълнение на чл.2, ал.5 от ЗДБ за 2001г. Министерството на финансите преведе през м.декември 2001 г. субсидия в размер на 1.8 млн.лв. от централния бюджет по бюджета на съдебната власт.

Разходите по бюджета на съдебната власт са изпълнени на 112% спрямо закона за държавния бюджет. Отчисленията за фонд "Съдебни сгради" и фонд "Затворни сгради" са в размер 1.7 млн.лв., с 13% по-малко от предвиденото в уточнения план, което се дължи на неизпълнението на приходите от съдебни такси.

Най-голям относителен дял от текущите разходи заемат разходите за заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови правоотношения - 48.5% от общия размер на разходите.

Разходите за веществена издръжка представляват 16% от общите разходи, и са с 2.8% повече от предвиденото по уточнения план. Това преизпълнение е компенсирано с реструктурирането на разходите по други параграфи.

Основните проблеми по изпълнение на бюджета на съдебната власт са свързани с разплащането на задължения към държавни органи, свързани с осъществяването на съдебния процес, към лица, преки участници в съдебното производство по нормативно установен ред – служебни защитници, вещи лица, съдебни експерти.

14. Анализ на изпълнението на консолидирания бюджет на Държавното обществено осигуряване

Изпълнението на годишния план за приходите по бюджета на Държавното обществено осигуряване /ДОО/ за 2001 г. възлиза на 2318 млн.лв. или 91% от разчетените по Закона за бюджета на ДОО за 2001 г., както следва:

млн.лв.

Показатели по приходите	Закон за бюджета на ДОО	Отчет	Изпълнение спрямо закона	Отн. дял спрямо общия приход по отчет
Осигурителни вноски – общо в т.ч.	2422	2183	90.12%	94.16%
вноски от работодатели	1841	1651	89.67%	71.21%
лични вноски	385	339	88.22%	14.63%
-вноски от самонаети лица (самоосигуряващи се)	140	144	103.14%	6.23%
-други	57	49	85.28%	2.09%
Неданъчни приходи в т.ч:	125	135	108.24%	5.84%
-глоби и наказателни лихви	114	127	111.78%	5.49%

От приложената таблица е видно, че неизпълнението в приходите се дължи на неизпълнението на осигурителните вноски за работници и служители от осигурители, както и личната вноска на тези лица с 235 млн.лв. по малко спрямо плана. Това неизпълнение частично се компенсира с по-високото такова в частта на приходите от самоосигурените лица / 4.4 млн.лв. повече от плана или 103% и преизпълнение в частта на неданъчните приходи. / 10.3 млн.лв. повече от плана или 108%/.

Причините за горните резултати в изпълнението на приходната част на бюджета на ДОО за 2001 г. се дължат основно на проявлението на няколко фактора:

- темпът на нарастване на доходите се оказва по-нисък през 2001 г. спрямо очаквания и прогнозиран обем от доходи, върху който се дължат осигуровки;

- по данни на персоналия регистър на Националния осигурителен институт за първите шест месеца на 2001 г. броя на осигурителите с над 600 осигурени лица е намалял повече от 2 пъти, като с почти толкова е намалял и броя на осигурителите с над 300 осигурени лица. Това говори за ускорени темпове на реструктуриране на приватизираните вече бивши държавни предприятия, както и оптимизация на персонала в повечето от тях;

- слабата осигурителна култура и отказ на голяма част от осигурителите да начисляват и внасят осигурителни вноски, както и незаинтересоваността от страна на работниците и служителите от осигуряване. Продължава да е налице тенденцията повечето работодатели да наемат лица на минималната работна заплата, както и да сключат фиктивни трудови договори на тази заплата с цел избягване плащането на по-високи осигурителни вноски.

- не на последно място е и все още изключително високия дял на “сивата” икономика /според някои водещи експерти в тази област тя достига до 35% .

Като положителна следва да се определи тенденцията за увеличаване на вноските на самоосигурените лица, което говори за нарастване дела на малкия и среден бизнес и подобряване на осигурителната култура при самонаетите лица.

За целия период на 2001 г. са отчетени общо разходи в размер на 3174.2 млн.лв. Преизпълнението в разхода възлиза общо на 20 млн. лв. или 101 % спрямо плана.

Структурата на разходите на ДОО през 2001 г.

млн.лв.

Показатели на разхода	Закон за бюджета на ДОО	Отчет към 31.12.2001г.	Изпълнение спрямо закона	Отн. дял спрямо общия разход по отчет
Пенсии в т.ч.	2590	2700	104.24%	84.89%
пенсии за трудова дейност	2277	2350	103.20%	73.89%
пенсии за кадрови военнослужещи по ЗОВС и ЗМВР	179	159	88.67%	5.0%
други	134	191	142.77%	6.23%
Помощи и обезщетения за домакинства – общо в т.ч.	315	275	87.16%	8.63%
по Кодекса за ЗОО	200	169	84.66%	5.32%
По Указа за насърчаване на заетостта	111	103	92.42%	3.23%
Месечни добавки за деца по чл.40 от ЗЗРСИ	3.9	2.5	65.15%	0.08%
III Други в т.ч. :	255	206	80.79%	6.48%
издръжка на НОИ (вкл. лихви по кредити 1 640)	52	54	103.57%	1.71%

Най-голям относителен дял в общите разходи на Държавното обществено осигуряване през 2001 г. заемат разходите за пенсии - 2700 млн.лв. или 85% от общите разходи. За същия период спрямо предвидените в закона средства изпълнението е 104.4%, което се дължи основно на:

- предсрочното осъвременяване на пенсиите от 1 юни 2001 г., а не от 1 юли, както бе планирано;

- големия абсолютен и относителен ръст на вторите пенсии и най-вече на тези за инвалидност;

- по този параграф са отчетени и отпуснатите с Решение № 271 от 29.11.2001 г. на Министерския съвет еднократни добавки към пенсията на всеки пенсионер в размер общо на 48 млн.лв.

Втората по значимост група разходи са помощите и обезщетенията по план 315 млн.лв. и по отчет на 275 млн.лв. Отчетените разходи за помощи и обезщетения през 2001 г. представляват 87,2% от планираните. Тази "икономия" се формира от неизпълнението на планираните разходи по:

- Кодекса за задължително обществено осигуряване в размер на 30.7 млн.лв.;

- Указа за насърчаване на раждаемостта – в размер на 8.4 млн.лв.

- Месечните добавки за деца по чл.40 от Закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите – в размер на 1.3 млн.лв.

За издръжка на НОИ през 2001 г. са изразходвани 54 млн.лв., което е с 3,6% повече от планираните 52 млн.лв. разходи за 2001 г. Преразходът е вследствие на преизпълнението на капиталовите разходи / по план 5.3 млн.лв., а по отчет 12.3 млн./, което е свързано със завършващия етап на усвояване на кредита от Световната банка по проекта за пенсионната реформа. Икономия в разхода на НОИ се наблюдава в частта за допълнителното материално стимулиране на персонала и свързаните с него осигурителни плащания. Като цяло общият размер на разходите за издръжка на НОИ възлиза на 1,7% от общия разход за системата на ДОО.

Общата сума на планираните трансфери от Републиканския бюджет за бюджета на Държавното обществено осигуряване за 2001 г. възлиза на 620 млн.лв. Действително трансферираните средства са в размер на 862 млн.лв. В тези суми са включени допълнително предоставените средства от Републиканския бюджет за :

- еднократно изплащане на допълнителна сума към пенсиите за месец декември 2001 г. в размер на 48 млн.лв., съгласно ПМС N 271 от 29 ноември 2001 г.;

- допълнителна субсидия за покриване на недостига от средства в бюджета на ДОО за 2001 г. в размер на 202 млн.лв., съгласно ПМС N 285 от 14 декември 2001 г.

От планираните общо трансфери в размер на 10 млн.лв. за Фонд "Рехабилитация и социална интеграция" и Фонд "Условия на труд" са предоставени 7 млн. лв. за Фонд "Рехабилитация и социална интеграция" и 1.7 млн. лв. за Фонд "Условия на труд".

През 2001 г. НОИ възстанови на Републиканския бюджет разчетените суми за 2000 г. в размер на 6.7 млн.лв., с които е намален общия трансфер от Републиканския бюджет за бюджета на ДОО за 2001 г.

През 2001 г. продължава изпълнението на проекта за пенсионна реформа, финансиран със заем от Световната банка. От планираните 3.2 млн.лв. за 2001 г. са усвоени 12.9 млн.лв., т.е. близо четири пъти повече от предвиденото, преди навлизането на проекта във финалната му фаза (до края на 2002 г. проектът следва да приключи). По същото заемно споразумение през 2001 г. са платени 1.6 млн.лв. лихви и са погасени 0.8 млн.лв. от главницата.

15. Анализ на изпълнението на бюджета на Националната здравноосигурителна каса

Приходите на Националната здравноосигурителна каса към 31.12.2001 год. са в размер на 613.7 млн.лв.при разчетени 628.8 млн.лв. по закон, а извършените разходи 428.2 млн. лв.при 479.4 млн.лв. по закон. Извършените разходи представляват 89 % от одобрените със Закона за бюджета на НЗОК разходи за 2001 г., а приходите от здравноосигурителни вноски са 97.6% спрямо разчета. Освен приходите от здравноосигурителни вноски в размер на 585.5 млн.лв., НЗОК отчита и постъпления от лихви по текущи банкови сметки и по срочни депозити в размер на 17.2 млн. лв. , както и 10.9 млн.лв. приходи от глоби и санкции във връзка със събирането на здравноосигурителни вноски и изпълнението на сключените договори с изпълнителите на медицинска помощ.

Извършените през 2001 год. разходи са съобразени с предвидените по Закона за бюджета на НЗОК. Разходите са осъществени преимуществено за: здравноосигурителни плащания(94.4%), административна издръжка (4.6%) и инвестиционни разходи(1%). Основен дял в структурата на разходите заемат направените през годината здравноосигурителни плащания. При предвидени по закон 404.2 млн.лв. са изплатени 404.1 млн.лв., от които 211 млн.лв. са плащания за доболнична медицинска помощ, 10.8 млн.лв. са плащания за болнична помощ и 182.3 млн.лв. са разходи за лекарствени средства за домашно лечение. През отчетния период се постави основата на здравната реформа по отношение въвеждането на здравноосигурителните плащания в болничната помощ. Уточниха се и се усвоиха от лечебните заведения процедурите по заплащане на изпълнителите на болнична помощ по т.н. “клинични пътеки”. Освен метод за договаряне клиничните пътеки представляват и механизъм за контрол на лечебния процес. НЗОК е сключила договори за заплащане на болнична помощ с 149 лечебни заведения.

16. Анализ на изпълнението на бюджета на фонд “ПКБ”

През 2001 г. дейността на Националната служба по заетостта се финансира от фонд “Професионална квалификация и безработица” /ПКБ/, съгласно чл. 10 от ЗЗБНЗ (отменен ДВ,бр.112, 29.12.2001). Със средствата от фонд “ПКБ” през 2001 г. се осигурява социалната защита на безработните, тяхната квалификация и преквалификация, насърчаване на заетостта, а също така и издръжката на системата на НСЗ и Надзорния съвет.

През 2001 г. основен източник на постъпленията на средства по фонда са задължителните вноски, регламентирани в чл. 19 от ЗЗБНЗ.

Общият размер на приходите за 2001 г. възлиза на 211.6 млн. лв. От вноски във фонда са постъпили 201.4 млн. лв. От тях вноски от фирми и бюджетни организации в размер на 161.4 млн.лв. и лични вноски от работници и служители в размер на 39.9 млн. лв.

Преизпълнение се наблюдава при неданъчните приходи в размер общо на 10.2 млн.лв. или 109% спрямо уточнения план, в т.ч. :

- изпълнението на държавни такси е 102%;
- изпълнението на приходите от глоби, санкции и наказателни лихви е 109% спрямо планираните приходи по този параграф и представлява над четири пъти ръст спрямо 2000 г.;
- при другите неданъчни приходи изпълнението е 162%.

При планирани общи разходи по бюджета на фонд “Професионална квалификация и безработица” за 2001 г. в размер на 321.9 млн. лв., разходите по отчет възлизат на 297.2 млн.лв., което представлява изпълнение от 92% спрямо закона.

Група “СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ”

Отчетените от фонд “Професионална квалификация и безработица” средства са в размер на 265.1 млн. лв., в т.ч. 96.6 млн.лв. за капиталови разходи. Тук се включват разходите за активни и пасивни мерки на фонда и социално и здравно-осигурителните вноски за безработни лица.

Най-голям относителен дял в общите разходи на фонд “ПКБ” през 2001 г. заемат разходите за помощи и обезщетения -71% от общите разходи. Те се разпределят както следва :

За пасивни мерки – 168.5 млн.лв., в т.ч. :

- изплатени обезщетения за безработни – 156.8 млн. лв.
- изплатени помощи по чл.77,чл.73, ал.5 и чл.91 от ЗЗБНЗ – 11.2 млн. лв.
- възстановени обезщетения по чл.66 от ЗЗБНЗ в размер на 0.6 млн.лв. – отчетени в намаление на разходите;
- обезщетения по чл.233 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България – 103 277 лв.;
- еднократни обезщетения по ПМС 141/2000г. и др. еднократни обезщетения – 1 млн.лв.

За активни мерки – 40.6 млн. лв., в т.ч. :

- за програми осигуряващи заетост на безработни – 35 млн. лв.
- за насърчаване на работодатели при наемане на безработни – 4.8 млн.лв.
- за професионална квалификация на безработни - 0.6 млн. лв.

Социалните осигуровки за Държавното обществено осигуряване за изплащане на помощи на безработни от фонд “ПКБ” по отчет са в размер на 46.5 млн. лв. или 96% спрямо уточнения план.

Преведените здравноосигурителни вноски за безработни по отчет възлизат на 9.5 млн. лв., което представлява 95% от уточнения план.за 2001 г.

Група “РАБОТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА”

Общите разходи по бюджета на фонд “ПКБ” по отчет възлизат на 32 млн.лв., в т.ч. 1.2 млн. лв. капиталови разходи. За издръжка на Националната служба по заетостта са изразходвани 10 млн.лв., което представлява 89% от плановия размер на тези разходи за 2001 г.

Към отчетния период средногодишният брой на зетия в системата персонал е 3690.

Общата сума на **трансфера от Републиканския бюджет** за бюджета на фонд “ПКБ” по отчет е 102.8 млн.лв., в това число : за изплащане на

обезщетения във връзка със структурната реформа по чл.1 и чл.5 на ПМС 141/2000 г. – 1 млн. лв.; за изплащане на обезщетения на лица по реда на чл.233 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България – 137 096 лв.

От бюджета на фонд “ПКБ” през 2001 г. са преведени по извънбюджетните сметки на програмата “Леонардо да Винчи” – 1500 лв., представляващи националното съфинансиране за тези програми в регионите на община Панагюрище и община Родопи

Фонд “ПКБ” **отчита наличности** по сметките в края на 2001 г. в размер общо на 41.5 млн.лв., което е с 64% повече от планираните по уточнен план средства, с което е подобрен баланса на бюджета на фонда за 2001 г..

17. Анализ на касовото изпълнение на бюджета на Българска академия на науките

Със закона за държавния бюджет на Република България за 2001 г. е определен само трансфера /субсидията/ на Българската академия на науките чрез бюджета на Министерството на образованието и науката в размер на 40.8 млн.лв. Съгласно чл. 11 от Закона за Българската академия на науките, същата има самостоятелен бюджет, който се формира от субсидии от държавния бюджет, утвърдени със закон от Народното събрание и от собствени приходи. Приходите в бюджета на Българска академия на науките, в размер на 9.3 млн.лв., са предимно от продажба на услуги, стоки и продукция /ключени договори в областта на науката с външни поръчители/ и се ползват при строго определен ред.

С извършените разходи през 2001 г. е осигурена издръжката на 8 368 щатни бройки, от които 8 257 щатни бройки са заети в областта на науката, а 21 щ. бройки в областта на почивното дело и 90 щ. бр. в издателската дейност.

С изразходваните средства през 2001 г. са финансирани фундаментални научни изследвания, издаване на научни трудове и популяризиране на научните изследвания, изследване на историята, езика и литературата на българския народ и приносите му в световната култура, разработки на прогнози и дългосрочни програми за обществено-икономическо, научно-техническо, екологично, социално и културно развитие на страната, разработване на становища за проекти и програми от национално значение, както и приложението на научните резултати. Освен това са финансирани изпълняваните от академията държавни задачи с общонационално значение, като плащането на канални и сателитни връзки във връзка с хидрометеорологични, сеизмични, геофизични, ядрени и астрономични наблюдения и др.

Изплатените средства за заплати, други възнаграждения и осигурителни вноски на заетите в Българска академия на науките представляват 72% от разходите за текуща издръжка. От отчетените средства за текущи разходи 98.6% са изразходвани в група “Наука”, а останалите в група “Почивно дело” и в гр. “Други дейности по икономиката”.

Отчетените средства за издръжка са изпълнени на 116.69% спрямо уточнения план, което се дължи на преизпълнението на собствените приходи в Българска академия на науките и на 100 процентовото изпълнение на субсидията от държавния бюджет.

От анализа на отчета за 2001 г. е видно, че от средствата предоставени за финансиране дейността на Българска академия на науките най-голям

относителен дял имат средствата за изплащане на заплати и свързаните с тях осигуровки /както при заетите с наука в министерствата и ведомствата/.

18. Анализ на касовото изпълнение на бюджета на Българска национална телевизия

Съгласно чл. 62 от Закона за радиото и телевизията приходите на Българска национална телевизия са предимно от рекламна и издателска дейност, спонсорство и технически услуги. Изпълнението на приходите е 26.9 млн.лв., като с най-голям дял са приходите от реклама – 86.9%.

Общите разходи на Българска национална телевизия по отчет са 65.8 млн.лв. и са изпълнени на 91%. За реализиране на програмите на Българска национална телевизия са разчетени - 2 015 щ.бр., към 31.12.2001г. заетите към 31.12.2001г. са 1 922 щ.бр., като персонала включва и дейност почивно дело на телевизията.

Отчетените разходи за заплати и възнаграждения представляват 17% от общите разходи.

Разходите за веществена издръжка са 62% от общите, те осигуряват ресурсно дейността на телевизията, като по-голям дял от тях са разходите за материали, горива и енергия. В разходите за външни услуги най-голям относителен дял имат разходите за телекомуникационни и пощенски услуги, които включват разходите за излъчване на телевизионната програма.

Основните разходи, свързани с осъществяване производството и разпространението на телевизионните програми на Българска национална телевизия са разходите планирани в § 18-00 Други разходи, по отчет – 19.6 млн. лв.

В т.ч.:

	<u>ПЛАН</u>	<u>ОТЧЕТ</u>
за филмопроизводство	3.8 млн.лв.	2.9 млн.лв.
за постановки	0.8 млн.лв.	0.8 млн.лв.
отстъпени права за излъчване на чужди програми	2.9 млн.лв.	2.8 млн.лв.
отстъпени права за излъчване на бълг.програми	1.7 млн.лв.	1.7 млн.лв.
европейски и световни първенства	4.1 млн.лв.	4.1 млн.лв.
международни трасета и унилатерали	1.1 млн.лв.	1.1 млн.лв.
външни продукции и копродукции	4.4 млн.лв.	3.4 млн.лв.
авторско право	1.2 млн.лв.	1.2 млн.лв.

Одобрената субсидия по Закона за бюджета е в размер на 33.5 млн.лв. По уточнен план субсидията е в размер на 33.9 млн.лв., в т.ч. за парламентарни избори – 300 000 лв. и за президентски избори – 100 000 лв. По отчет субсидията е в размер на 30.5 млн.лв., или изпълнението е 90.12% спрямо уточнения план.

Със Закона за бюджета субсидията за 2001г. е разчетена при обем програма 13870 часа, и норматив за час програма – 2413 лв. Отчетения обем програма за 2001г. е 17073 часа в т.ч. национална програма – 8686 часа; сателитна програма 4464 часа; регионални програми – 3923 часа, като средствата за увеличения обем програма се осигуряват от собствените приходи на телевизията.

19. Анализ на касовото изпълнение на бюджета на Българско национално радио

Съгласно чл. 62 от Закона за радиото и телевизията приходите на Българско национално радио основно се набират от рекламна, издателска, импресарска дейност и технически услуги. Изпълнението на приходите е 106 % спрямо плана и представляват 1.1 млн.лв..

Общите разходи за дейността на Българско национално радио са 29.4 млн.лв.(98% от ЗДБ). Общият обем на излъчената програма през 2001 г. е 72 392 часа.

Създаването и разпространението на програмите на Българско национално радио към 31.12.2001 г. е осъществено от 1558 служители. Разходите за заплати на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения представляват 24% от общите разходи.

Най-голям дял от предвидените разходи са тези за външни услуги, най-вече за излъчване на радиопрограма – 52%.

Одобрената субсидия по Закона за бюджета е в размер на 28.2 млн.лв., в т.ч. за избори за народни представители – 90 000 лв. и за президентски избори – 50 000 лв.

Със Закона за бюджета субсидията за 2001г. е разчетена при обем програма от 72513 часа и норматив за час програма – 370 лв . Отчетеният обем програма е 72392 часа, в т.ч. програма “Хоризонт” – 8 760 часа, програма “Хр.Ботев”- 8 760 часа, “Радио България –20 144 часа; регионална програма – 34 728 часа.

20. Анализ на касовото изпълнение на бюджетите на държавните висши училища

Приходите на висшите училища са в размер на 119.5 млн.лв., най-голяма част от тях, повече от 90%, са от семестриални такси на студентите.

Със средствата по бюджета на държавните висши училища в размер на 279.3 млн.лв. са финансирани учебната и научно-изследователската дейност, както и социално-битовите разходи на студентите и докторантите. В изпълнение на разпоредбите на чл. 45 от Постановление № 8 на Министерския съвет от 17 януари 2001 г., в началото на годината бяха извършени промени по бюджетите на висшите медицински училища, произтичащи от преобразуването на лечебните заведения към тях.

С предоставената субсидия на държавните висши училища са изплатени заплатите и социално-осигурителните плащания за годината съгласно ПМС № 85 от 04.04.2001г. и студентските стипендии съгласно ПМС № 90 от 26.05.2000 г. за условията и реда за предоставяне на стипендии на студентите, докторантите и специализантите от държавните висши училища и научни организации.

В края на 2001 г. висшите училища имат неразплатени разходи в размер на 3 млн.лв. за обезщетения по чл.222 и чл.224 от КТ, изплащане на 6 или 2 брутни работни заплати по КТ, както и неизплатени наднормени часове.

Неразплатените разходи за материали, горива и енергия са в размер на 6 млн. лв.

В края на годината, след извършен анализ се установи, че поради недостатъчна субсидия някои висши училища не са достигнали определения норматив за един леглоден и за един храноден, не са изплатени обезщетения по чл.3б и 3в от Указа за насърчаване на раждаемостта, както и здравноосигурителни вноски за студентите, в размер на около 0.6 млн. лв.

През разглеждания отчетен период субсидията и собствените приходи са насочвани главно за създаване на необходимите условия за обезпечаване на нормален учебен процес във висшите училища.

През 2001 г. държавните висши училища са осъществявали дейността си с 24 739 средногодишни щатни бройки, в т.ч. 22 939 щ. бр. разчетна численост на персонала /финансирана от държавния бюджет/.

С разпоредбите на Закона за висшето образование и на чл. 3 от ПМС № 85 от 4 април 2001 г., е дадена възможност на държавните висши училища самостоятелно да определят числеността на персонала и средните месечни brutни работни заплати на едно лице, като се ръководят от предоставените им субсидии от държавния бюджет, използват собствени средства, набрани по самостоятелните им бюджети и спазват размерите на началните заплати, определени по длъжности.

Числеността на персонала във висшите училища не се регламентира, а се използва само като разчетна величина за определяне средствата за заплати.

Спрямо Закона за бюджета щатните бройки са намалени по отчет с 4415 бр., и средно-приравнения брой студенти също е намален с 11834 бр. Това показва, че в държавните висши училища се извършва реформа, изразена в закриване и окрупняване на структурни звена, сродни професионални направления и специалности.

21. Анализ на общинските бюджети и взаимоотношенията им с централния бюджет

На сесия на общините са утвърдени по общинските бюджети собствени приходи в размер на 1054 млн.лв., или 4.3% по-малко от първоначалния разчет. В тази сума не са включени собствените приходи на четири общини, чиито общински съвети не приеха бюджети за 2001 г. – Бургас, Камено, Челопеч и Раднево. Отчетените собствени приходи към 31 декември 2001 г. по общинските бюджети възлизат на 1319 млн.лв. или с 13% повече от планираните. Най-съществена част от преизпълнението се дължи на преизпълнението на собствените приходи на Столична община с 67 млн.лв. и Козлодуй – с 11 млн.лв. Същевременно в 63 общини има неизпълнение на собствените приходи.

По реда на §22 от ПЗР на Закона за държавния бюджет на Р. България за 2001 г. бяха коригирани бюджетните взаимоотношения на общините с републиканския бюджет с размера на очакваното преизпълнение/неизпълнение на собствените приходи. На национално ниво компенсирания размер на сумата, с която се измениха бюджетните взаимоотношения в изпълнение на посочената разпоредба е намален с 71 млн. лева.

Уточнените нетни бюджетни взаимоотношения на общините за 2001 г са в размер на 455.5 млн.лв., от които обща субсидия 416.3 млн.лв., целева субсидия за капиталови разходи 79.4 млн.лв., целева субсидия за социални помощи 76 млн.лв. и вноски в Републиканския бюджет 116.2 млн.лв. По отчет субсидиите са в размер на 486 млн.лв., от които общите субсидии – 423.7 млн.лв., целеви

субсидии за капиталови разходи – 42.1, целеви субсидии за социални помощи - 68.2 млн.лв., възстановени субсидии от минали години – 1.5 млн.лв. и вноски в Централния бюджет –46.5 млн.лв.

Направените през годината промени са общо компенсирани намаление в размер на 26 млн.лв., от които в намаление на общата субсидия (увеличение на вноската) - 47.6 млн.лв., в увеличение на целевата субсидия за капиталови разходи 19.6 млн.лева, в увеличение на целевата субсидия за социални помощи 2 млн. лв. и извършена трансформация на целева субсидия за капиталови разходи в обща субсидия в размер на 15.9 млн.лв.

Във връзка със затруднения във финансирането на разходите по общинските бюджети и натрупани просрочени задължения към края на 2001 г., Министерският съвет с ПМС № 274/04.12.2001 г., изменено с ПМС №305/21.12.2001 г, одобри допълнително средства в размер на 113.4 млн.лв. за финансово подпомагане на общините. От централния бюджет бяха преведени допълнителни средства на общините в размер на 94.4 млн.лв. (в т.ч. неусвоени 0.3 млн.лв.) и беше извършено централизирано разплащане с НЕК, топлофикационни дружества и Булгаргаз в размер на 19 млн.лв. задължения на общините.

От министерства и ведомства бяха предоставени на общините по бюджетни и извънбюджетни сметки допълнителни средства в размер на 140 млн.лв.: от Министерство на културата – 254 хил.лв.; за целеви социални помощи за домакинствата във връзка с отоплителния сезон 2000-2001 г. от Министерство на труда и социалната политика - 79.3 млн.лв.; от Агенция “Пътища” на Министерството на регионалното развитие и благоустройството - 15.2 млн.лв.; от фонд “Рехабилитация и социална интеграция”- 19.6 млн.лв. и от Национален фонд за опазване на околната среда - 26 млн.лв.

След направения анализ на получените от общините средства под формата на субсидии и допълнителни трансфери от централния бюджет и министерствата и ведомствата, може да се направи извода, че през 2001 г. общия размер на финансираните от централното правителство разходи на общините възлизат на 785.6 млн.лв., а направените от тях вноски в централния бюджет – 46.5 млн.лв.

Приетите от общинските съвети бюджети разходи за 2001 г. са в размер на 1617 млн.лв., или увеличение по отношение на разчета по Закона за държавния бюджет е 1%. В тази сума не са включени бюджетите на четирите общини, чиито общински съвети не приеха бюджети за 2001 г. – Бургас, Камено, Челопеч и Раднево.

Изпълнението на разходите към 31.12.2001 г. е в размер на 1872 млн.лв., което е в повече спрямо прогнозните разходи по закон с 223 млн.лв. Тези допълнителни разходи са осигурени главно за сметка на преизпълнение на собствените приходи в размер на 150.6 млн.лв. и финансиране от други източници – 72.4 млн.лв.

Към 31 декември 2001 г. общините са приключили с касова наличност в размер на 28.3 млн.лв. и същите са посочили неразплатени разходи в размер на 124 млн.лв., докато неразплатените разходи към 31.12.2000 г са били 171.2 млн.лв. или с 46.9 млн.лв. повече.

Анализ на разходите на общините по функции

Във връзка с изпълнението на бюджета по функция “Социално осигуряване и грижи” за общините, утвърдените със Закона за държавния бюджет за 2001 г. средства за социални помощи по Указа за насърчаване на раждаемостта (УНР) и Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (ППЗСП) – (без целевите помощи за отопление по чл. 15 от ППЗСП) са в размер на 148 млн. лв., като 50% от тях, или 74 млн. лв. са под формата на целеви субсидии от републиканския бюджет.

С оглед подпомагане изплащането на социалните помощи за 2001 г., Министерство на финансите предостави целево допълнителни средства в размер на 34 млн. лева, в изпълнение разпоредбите на РМС № 434/13.06.2001 г. – 4 млн. лв. за финансово компенсиране на общините, поради допълнително извършени разходи за социални помощи и ПМС № 274/04.12.2001 г. – 30 млн. лв. за разплащане на 64% от просрочените социални помощи от общините към 31 октомври 2001 г. по УНР и ППЗСП.

Уточненият план на средствата за социални помощи по УНР и ППЗСП към 31.12.2001 г. по закон е в размер на 152 млн. лв., а изпълнението възлиза на 166 млн. лева, или 109.% спрямо уточнения план, 112% спрямо закона за 2001 г. Относителният дял на разходите за социални помощи по общинските бюджети от общите разходи на общините (без капиталовите) е 9.4% при 8.9% за 2000 г. и 7.6% за 1999 г.

От общите разходи за социални помощи 73 млн. лв. или 44% са по Указа за насърчаване на раждаемостта, от които най голям дял имат обезщетенията за отглеждане на малко дете – 52.6 млн. лв. и месечните добавки за деца – 17 млн. лв., и 92 млн. лв. или 56% са по Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане. В сравнение с изпълнението към 31.12.2000 г. тенденцията е изменение в съотношението на изплатените помощи по УНР и ППЗСП в полза на тези по Правилника (За 2000 г. съотношението е съответно 45%: 55%).

Независимо от отпуснатите допълнителни средства за социални помощи, към 31.12.2001 г. по общинските бюджети останаха неразплатени разходи за социални помощи в размер на 13.9 млн. лева. Съгласно чл. 31 от ППЗСП помощите по чл. 9 от Правилника се изплащат в рамките на бюджетната година, с изключение на тези за месец декември, които се изплащат до края на месец януари следващата година. Вследствие изпълнението на цитираната разпоредба много от начислените помощи за по-предишни месеци не бяха изплатени на правоимащите лица и семейства, което поражда предпоставки за възникване на социално напрежение и недоволство от страна на гражданите.

За изплащане на дължими помощи по УНР към 31 декември 2001 г. в изпълнение разпоредбите на ПМС № 51 от 5 март 2002 г.. на общините бяха предоставени допълнително средства в размер на 3 млн. лв.

Към 31.12.2001 г. са изплатени целеви помощи за отопление по чл. 15 от ППЗСП в размер на 79.3 млн. лева. Средствата са преведени от централния бюджет по бюджета на Министерството на труда и социалната политика, което ги предоставя на общинските служби за социално подпомагане по представени от тях заявки.

Чрез трансфери по общинските бюджети от фонд **“Рехабилитация и социална интеграция”** съгласно Закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите са изплатени месечни добавки за деца инвалиди и помощи на инвалиди за закупуване и ремонт на помощно-технически средства общо средства в размер на 19.6 млн. лв.

За здравноосигурителни вноски на лицата с право на социално подпомагане и членовете на техните семейства са изразходвани 22.7% от предвидените по ЗДБРБ за 2001 г. средства. Ниският относителен дял на усвояване на предвидените средства по ЗДБРБ е в резултат на редица трудности и неясноти от нормативен характер във връзка с реда и начина на воденето на регистрите на социално слабите лица, подлежащи на здравно осигуряване от общините и начисляването и внасянето на здравно осигурителните вноски.

Всичко това доведе до несвоевременно внасяне на дължимите вноски и съставяне на редица общини на актове от страна на органите на НОИ, което утежни допълнително изпълнението на общинските бюджети за 2001 г.

Изпълнението на текущите разходи по група "Работи и служби по социалното осигуряване" е 78.5% спрямо планираните в ЗДБ 2001 г. Тези средства, изразходвани за социални заведения, представляват 3.5% от общите разходи на общините. Разходите за заплати и възнаграждения на персонала представляват 51.7% от общите текущи разходи по отчет.

В разходите за издръжка най голям относителен дял имат разходите за материали, горива и енергия 13.5%, външни услуги – 8.5% и храна – 3.7%.

Най-големият преразход по съответните параграфи спрямо планирания размер на разходи е за външни услуги и е вследствие повишените цени на услугите. По общинските бюджети са отчетени по-малко от утвърдените средства за материали, горива, енергия и храна в размер на 15.9 млн. лв., поради незаети места в заведенията за социални услуги, и поради централизирано разплащане от централния бюджет на просрочени задължения в сферата на социални грижи за ел. енергия, топлинна енергия, горива и вода. Неразплатените разходи за социални заведения към 31.12.2001 г. възлизат на 3 млн. лв., от които с най-голям дял - за електроенергия, горива, топлоенергия, вода и заплати.

По функция "Здравеопазване" общините отчетат с 90 млн.лв. по-малко разходи, поради взети решения на общинските съвети за определяне на приоритетността на разходите. След отпускане на допълнителни средства в изпълнение на ПМС № 274/2001 г. неразплатените разходи бяха намалени до 17 млн.лв. Освен това, много общини не бяха в състояние да изпълнят задълженията си по договорите с лечебните заведения по чл.106, ал.3 от Закона за лечебните заведения в размер на около 5 млн.лв.

Прилагането на Закона за лечебните заведения, Закона за здравното осигуряване и нормативните актове за структурни промени в системата на здравеопазването доведе до редица промени през 2001 г. Броят на лечебните заведения, регистрирани по Търговския закон за 2001 г., бе намалена с 451 бр., поради структурни промени в системата на здравеопазването. През 2001 г. 158 лечебни заведения за болнична помощ са финансирани от общините. Общинският леглови фонд бе намален с проведената до сега акредитация на лечебните заведения. Липсата на средства и прилагането на мениджърски подход при управлението на лечебните заведения наложи намаляването на числеността на персонала и спомогна за осъществяването на здравната политика от тези заведения.

За 2001 г. финансирането на болничната помощ следваше да бъде споделено между Националната здравноосигурителна каса и общините. На практика една не малка част от общинските здравни структури се вписа във финансираните от НЗОК клинични пътеки, но поради ниското им заплащане, по-голямата част от разходите по клиничните пътеки бе за сметка на лечебните заведения. Липсата на типов договор по чл.106 от Закона за лечебните заведения

определи и различното финансиране на еднакви по категория и персонал лечебни заведения. В този смисъл между общините и лечебните заведения за болнична помощ, регистрирани по Търговския закон или по Закона за кооперациите през 2001 г. са сключени и отчетени договори за извършване на медицински услуги и здравни дейности в размер на 135 млн.лв. Неразплатените разходи на лечебните заведения за 2001 г. са 14 млн.лв.

Изпълнението на бюджета за общините за дейностите по здравеопазването е в размер на 44 млн.лв. Най-големи са разходите за заплати и осигурителни плащания, за храната в детските ясли, на лекарства на ветераните от войните и извършване на превоза на болните, подлежащи на хемодиализа.

Неразплатените разходи са в размер на 2.7 млн.лв. Най големи са задълженията за хранителни продукти, електроенергия, горива и топлоенергия.

Анализът на разходите за здравеопазване в общините показва, че въпреки разчетените средства в размер на 277 млн.лв. за здравеопазване, общинските съвети са приели на сесии с около 90 млн.лв. в по-малко. Това се отразява негативно на пациентите, които са принудени да заплащат лечението си. В изпълнение на нормативни актове бе увеличена общата субсидия на общините за здравеопазване, с оглед изплащане на обезщетенията на съкратените във връзка със здравната реформа медицински специалисти. Поради неправилното разчитане на средствата от страна на Министерството на здравеопазването по общини, в повечето случаи общините възстановиха неправомерно преведените средства, а редица други общини все още не са получили полагащите им се средства.

Промените в числеността на персонала вследствие на прилагането от 2000 г. на новата методика в тази област продължи да се отразява върху бюджета на функция "ОБРАЗОВАНИЕ" по общинските бюджети и през 2001 г. Числеността на заетите в областта на образованието в общините бе намелена с 1452 щатни бройки.

За реализиране на политиката на доходите на Правителството, договореностите с Международния валутен фонд и Синдиката на българските учители в проекто-бюджета за 2001 г. бяха разчетени необходимите средства за работна заплата с предвидения ръст от 1.10.2000 г. с 10% и допълнително от 1.01.2001 г. с 7.4%. Като резултат на това средна месечна брутна работна заплата на едно лице се промени от 164.42 лв. на 195.6 лв., а от 1.04.2001г. - 215.16 лв. (в т. ч за педагогически персонал 247.18лв. и не педагогически персонал - 138.15 лв.) Намаляването на осигурителната тежест доведе до намаляване с около 10 % на предвидените разходите за социално и здравно-осигурителни вноски.

Изразходвани бяха 146.2% от предвидените за стипендии на учащите средства. През 2001 г. от общинските бюджети бяха финансирани 6685 броя учебни заведения, или с 160 броя заведения и 14968 ученика по-малко в сравнение с 2000 г./, и детски градини за 4358 деца повече.

Средствата за издръжка на дейностите във функция "ОБРАЗОВАНИЕ" по отчет са 180 млн.лв. С най-голяма тежест са разходите за материали, горива и енергия - 86 млн.лв.или 48% от разходите, храна - 29 млн.лв. (17%), външни услуги – 26 млн. (15%).

С ПМС № 274/2001г. значителна част от неразплатените разходи (32.7 млн.лв.) за функция "ОБРАЗОВАНИЕ" за горива, ел. енергия и вода бяха поети чрез предоставяне на допълнителни средства. Въпреки това, в края на годината останаха неразплатени разходи за - ел. енергия и горива – 10 млн.лв., вода и топлоенергия – 3 млн.лв. и 3 млн. лв. за заплати и осигурителни вноски.

Касовото изпълнение на бюджета на общините за функция “Почивно дело, култура, религиозни дейности” е 110.5% от разчетените 53 млн.лв. На група “Почивно дело” се падат 3% от тези разходи.

За развитие на група “Физическа култура и спорт” са отчетени 12% от разходите. Превишението –196% от плана, се дължи на осигуряването на собствени средства от общините за изграждане и стопанисване на общински спортни имоти и съоръжения, както и за подпомагане на спортни клубове и спортни дружества, чиито седалища и дейност са на територията на общината. Основанието за финансирането на физическата култура и спорта, включително и за осигурените допълнително средства, е чл.59 от Закона за физическото възпитание и спорта, както и Закона за общинските бюджети.

Съгласно чл.16 от Закона за туризма, средствата за финансово подпомагане на развитието на туризма се предоставят ежегодно чрез бюджета на Министерството на икономиката. На основание чл. 9 и 10 от същия закон, както и по Закона за общинските бюджети, по решение на общинския съвет може да се подпомага развитието на туризма на територията на общината. В тази връзка за 2001 г. общините са изразходвали общо 288000 лв. под формата на отпуснатата субсидия за нефинансови предприятия за текуща дейност на някои туристическите дружества, развиващи дейност на тяхна територия, при 254000 лв. планирани в общия консолидиран бюджет за 2001 г.

Касовото изпълнение на общинските бюджети към 31.12.2001 г., в частта за група “Култура” е 51.6 млн.лв., или 104 % от плана. Общините са имали възможност допълнително да финансират дейностите по културата от преизпълнението на плана на собствените си приходи, както и от прилагането на нормативни актове на МС.

Основните културни дейности, финансирани от общините, са читалищата: уреждане и поддържане на библиотеки, читални, видеотеки, развитие и подпомагане на любителското художествено творчество, организиране на школи, кръжоци, концерти, чествания, създаване и съхраняване на музейни сбирки, финансиране на библиотеки, театри, опери, оркестри, ансамбли, музеи и художествени галерии, финансиране на местни традиции и обичаи, на обредната дейност, радиотранслационни възли, поддържане на зоопаркове и редица други културни дейности с общинско значение. За издръжка на читалищата, съгласно Закона за народните читалища, са изразходвани средства под формата на субсидия за организации с нестопанска цел 14.6 млн.лв. или със 1 млн.лв. в повече от планираните по закона за 2001 г. Отпуснатата субсидията за читалищата представлява 28.3% от общия обем на изразходваните от общините средства от за развитие на културата. Същата е изразходвана основно за заплати и осигурителни вноски на работещите в 3 032 читалища в страната.

Изразходваните средства към 31.12.2001 г. за издръжка на културните дейности, в т.ч. субсидии за нефинансови организации и за организации с нестопанска цел, са в размер на 32 млн.лв. Средствата са насочвани основно за изплащане на разходи за провеждане на културни прояви от местно и национално значение.

В изпълнение на ПМС № 194/1994 г., ПМС № 96/98 г. и § 29 от ПЗР на ЗДБ на РБ за 2001 г. се направиха промени в структурата и финансирането на държавните театрални, музикални и танцови организации, като на практика се утвърди смесеното финансиране/ от РБ и бюджетите на общините/. Тези средства се осигуряват от собствени приходи на общините, разчитат се в съответните дейности на група “Култура” по бюджетите на общините като субсидии за

нефинансови предприятия за текуща дейност и възлизат общо за страната на 2.5 млн.лв.

Неразплатените разходи на общините към 31.12.2001 г. общо за функцията "Почивно дело, култура и религиозни дейности" възлизат на 2.7 млн.лв., от които по групи: "Почивно дело" - 45800 лв., "Физическа култура и спорт" – 540600 лв., "Туризъм" – 800 лв. и "Култура" - 2 млн.лв.

22. Анализ на изпълнението на бюджетите на извънбюджетните фондове и сметки на министерства и ведомства

В анализа на отчета за 2001 г. са включени следните извънбюджетни фондове и сметки:

Национален фонд за опазване на околната среда към Министерството на околната среда и водите, Фонд "Рехабилитация и социална интеграция" към Министерството на труда и социалната политика, Национален компенсационен жилищен фонд към Министерския съвет, Извънбюджетна сметка на Народното събрание за "Държавен вестник", Фонд "Безопасност и съхраняване на радиоактивни отпадъци" към Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Фонд "Извеждане на ядрени съоръжения от експлоатация" към Министерството на регионалното развитие и благоустройството. Включен е и Националният дарителски фонд "13 века България", който е функционирал като извънбюджетен фонд за периода 01.01.2001 г. –12.02.2001 г.

По уточнен план приходите са намалени с 22.7 млн.лв., което се дължи основно на нефункционирането на чл.93 от Закона за радио и телевизия, където е предвидено да се събират абонаменти такси за радио и телевизия по фонд "Радио и телевизия" към Националния съвет за радио и телевизия (Съвет за електронни медии).

Изпълнението на приходите за горепосочените фондове е 208 млн.лв., или 82% спрямо консолидирания държавен бюджет, внесен в Народното събрание с проекта за бюджета. Основна част от приходите на извънбюджетните сметки и фондове са неданъчните приходи в размер на 155 млн.лв. (75 % от общите приходи). Те включват основно приходи и доходи от собственост – 131.7 млн. лв. (85% от неданъчните приходи) и приходи от държавни такси – 8.9 млн.лв. (6% от неданъчните приходи) Изпълнението на неданъчните приходи е 78 % спрямо Закона за бюджета и 88 % спрямо уточнения план.

Данъчните приходи в размер на 52.9 млн. лв. представляват 25% от общите приходи. Те включват приходите на Национален фонд за опазване на околната среда, които представляват такси върху течните горива. Изпълнението на данъчните приходи е 96.3 % спрямо Закона за бюджета и уточнения план.

Приходите от получени дарения и помощи от страната и чужбина в размер на 42531 лв. представляват 0.02 % от общите приходи.

Изпълнението на текущите разходи е 48.3 млн.лв. или 147% спрямо консолидирания държавен бюджет. Преизпълнението на разходите спрямо Закона за бюджета е основно в Националния фонд за опазване на околната среда към Министерството на околната среда и водите, поради решение за пренасочване на разходи за провеждане на залесителни мероприятия в опожарени местности, за изграждане и поддържане на Националната система за

мониторинг и контрол на околната среда за сметка на превишението на приходите.

Анализ на разходите на извънбюджетните сметки и фондове по функции

Функция “СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ”, Група ”СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ”

Общия размер на разходите на извънбюджетните сметки и фондове във функция “Социални помощи и обезщетения” за 2001 г. възлиза на 15 млн.лв.

Средствата от тази група разходи са планирани от Национален компенсационен жилищен фонд към Министерския съвет за изплащане на левови компенсации на правоимащи граждани по смисъла на чл.7, ал.1 от Закона за уреждане на жилищни въпроси на граждани с многогодишни жилищно-спестовни влогове. През 2001 г. са компенсирани 4754 правоимащи държатели на спестовни влогове, като средния размер на компенсацията за 2001 г. достига 3162 лв.

Група “РАБОТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА”

Общият размер на разходите по отчет за 2001 г. е 2.4 млн.лв. Тази функция обхваща разходната част на Фонд “Рехабилитация и социална интеграция” към Министерство на труда и социалната политика.

Функция “ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА”

В бюджета за 2001 г. по тази функция са изразходвани средства от Националния фонд за опазване на околната среда към МОСВ и Националният компенсационен жилищен фонд към Министерския съвет в размер на 20.1 млн.лв.

Националният фонд за опазване на околната среда към МОСВ е отпуснал безвъзмездни помощи за общини, безлихвени заеми на фирми, изграждане и поддържане на Национална система за мониторинг и контрол на околната среда и екологични програми. Отпускани са средства за осъществяване дейността на дирекциите на националните паркове, включително защитените територии, финансиране на екологични проекти в планинските райони.

Функция “ПОЧИВНО ДЕЛО, КУЛТУРА, РЕЛИГИОЗНИ ДЕЙНОСТИ” Група “КУЛТУРА”

На основание чл.47, ал.3 от Закона за устройството на държавния бюджет и Приложение № 4 на § 9 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет на Р България за 2001 г. е утвърдена от министъра на финансите извънбюджетната сметка на НДФ”13 века България” за периода

01.01.2001 г. – 12.02.2001 г. Съгласно специалният Закон за Националния дарителски фонд “13 века България” /ДВ, бр.12 от 09.02.2001г./ отпада нормативното основание за утвърждаването на план-сметката след посочения период.

За 2001 г. по извънбюджетната сметка по фонд “Радио и телевизия” към Националния съвет за радио и телевизия (Съвет за електронни медии) са постъпили приходи в размер на 202811 лв., което представлява трансфер от Държавната комисия по далекосъобщенията (Комисия за регулиране на съобщенията).

Функция “ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ”

Група “МИННО ДЕЛО, ГОРИВА И ЕНЕРГИЯ”.

Фонд “Извеждане на ядрени съоръжения от експлоатация”

В бюджета за 2001 г.в този фонд за текущи разходи са изразходвани средства в размер на 1 млн.лв. С тях е финансирано изграждането на система за радиологичен контрол в зоната за строг контрол, както и съфинансирането на проект “Система за управление извеждането от експлоатация”.

Фонд “Безопасност и съхраняване на радиоактивни отпадъци”

За текущи разходи за отчетната година са изразходвани средства в размер на 6.5 млн.лв. Те са използвани за консултантски услуги за изграждане на периметрова охранителна система за АЕЦ, включително концепция за охрана площадката на ПХРАО” Нови хан”. Извършен е анализ на съвместимостта и съгласуване на охранителната система на сградите и съоръженията.

Изплатени са средства по договор за проектиране на сканираща система на радиоактивните отпадъци за АЕЦ и ПХРАО ”Нови хан”. Разработени са мероприятия за лицензирането на комплекса на ПУРАО”Козлодуй”. Извършени са изследвания на параметрите на работната среда и физикохимичен контрол.

Група “ДРУГИ ДЕЙНОСТИ ПО ИКОНОМИКАТА”

Със средствата по група “Други дейности по икономиката” по отчет в размер на 3.2 млн.лв. се финансира дейността на “Държавен вестник” към Народното събрание, съгласно Закона за Държавен вестник.

Функция “РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ”

В тази функция са отчетени средства в размер на 9.7 млн.лв. за предоставяне на временна финансова помощ за екологични обекти, финансирани от Националния фонд за опазване на околната среда. За изплащане на лихви по отчет са изразходвани 0.3 млн. лв.

23. Национален фонд към Министерство на финансите

Националният фонд към Министерство на финансите е създаден като централен съкровищен орган за средствата, отпускани от ЕС на страната по пред-

присъединителните инструменти. Той отговаря за цялостното финансово управление на средствата, включително и на националното съфинансиране по проектите.

Изпълнението на проектите по пред-присъединителните инструменти се извършва от Изпълнителни агенции (по смисъла на съответните финансови меморандуми/споразумения). За целите на отчетността и касовото изпълнение всички активи, пасиви, приходи, разходи и операции на Националния фонд се третират като отделна консолидационна единица независимо че Изпълнителните агенции организационно и юридически са в състава на други министерства и ведомства.

Постъпилите по извънбюджетни сметки на Национален фонд средства от пред-присъединителните инструменти на ЕС за 2001 г. са 303.1 млн. лв. Най-голям дял за 2001 г. има програма ФАР – 246.8 млн. лв., средствата, постъпили по програма ИСПА, възлизат на 30.9 млн. лв. и по програма САПАРД – на 25.4 млн. лв.

Разходите на Националния фонд за 2001 г. възлизат на 204.9 млн. лв. Най-голям дял имат текущите разходи – 120.6 млн. лв. (59% от общия размер на разходите), което се дължи на факта, че през 2001 г. все още не бе започнало с пълна сила изпълнението на програмите ИСПА и САПАРД, по които предимно са съсредоточени капиталовите разходи по пред-присъединителните програми. Капиталовите разходи възлизат на 81 млн. лева (40% от общия размер на разходите) като основните обекти са финансирани по програма ФАР и включват транс-гранично сътрудничество с Гърция и Румъния, модернизиране на летище София, подновяване на железопътната мрежа на БДЖ и други.

Заклучение

Изпълнението на консолидираната фискална програма за 2001 г. отразява политиката на правителството за последователно провеждане на реформите в управлението на публичните финанси, насочени към изпълнение на критериите за присъединяване към Европейския съюз за работеща пазарна икономика.

- Продължи тенденцията на поддържане на широкобалансиран бюджет, един от приоритетните критерии на финализираното през отчетната година Тригодишно споразумение и на сключеното ново споразумение с МВФ, като се разшири фронта от мерки за спазване на строга фискална дисциплина и нисък бюджетен дефицит.

- През 2001 година постигнатото изпълнение на приходите на консолидирана база беше добро както в сравнение с предвиденото в програмата, така и спрямо миналата година. Това се дължи на консервативното проектиране на бюджета, с оглед осигуряване на по-голяма гъвкавост при бюджетното изпълнение, и на предприетите през второто полугодие мерки по засилване събираемостта на приходите. Значителен принос имаха и еднократни фактори, като по-високия размер на данъка, платен от БКК, вследствие на формираната значителна облагаема печалба за 2000 година от приватизацията на Булбанк, и по-високата вноска от превишението на приходите над разходите на БНБ.
- Равномерно постъпващите приходи позволиха регулярно финансиране на отделните сфери. Изборите за Народно събрание бяха определящи за това голяма част от разходите да бъдат изтеглени напред във времето през първото полугодие. Одобрената допълнителна инвестиционна програма наложи спазване на силно рестриктивна фискална политика през второто и третото тримесечия на 2001 г. През месец декември бяха изплатени добавки към пенсиите за месец декември и 13-та заплата на заетите в бюджетната сфера.
- През 2001 г. беше отчетен бюджетен дефицит по консолидирания държавен бюджет в размер на 0.87% от БВП при разчет 1.47%. Нивото на фискалния резерв бе повишено до 2650.2 млн. лв., което осигурява адекватно реагиране от страна на правителството при неблагоприятно развитие на световната икономика. Първата емисия на еврооблигации за 222 млн.щ. долара разшири кръга на чуждестранните кредитори извън МВФ и Световната банка.
- Всички бюджетни сметки в лева на системите на първостепенните разпоредители с бюджетни кредити (без общините и системите на автономните бюджети) бяха обхванати в системата за електронни бюджетни разплащания СЕБРА, която осигурява автоматичен контрол и ефективно управление на левовите разплащания на разпоредителите с бюджетни кредити. Подготви се основата в близко бъдеще да се централизират средствата и плащанията на автономните бюджети в системата на единната сметка.
- Съществен момент в усъвършенствването на отчетността в публичния сектор бе внедряването на новия сметкоплан за бюджетни предприятия, приключването на сметките на бюджетните организации за 2001 г. и представянето на оборотни ведомости съгласно новия сметкоплан за бюджетни предприятия. Това позволява консолидиране на информацията за бюджетния сектор на начислена основа и хармонизиране на статистиката за публичните финанси с изискванията на Европейската комисия за изчисляване на дефицита и дълга съгласно Европейската система за икономически сметки ESA 95.
- Информационната система за финансово управление в бюджетната сфера беше приета като готова за експлоатация на първия етап от нейното изграждане и внедряване.

- Стартирани бяха проекти за усъвършенствуване на бюджетната процедура в средносрочен план и прилагане на съвременни подходи на бюджетиране, насочени към разпределяне на бюджетните ресурси в съответствие с конкретните резултати, очаквани от определена дейност или програма и обвързани с анализ и оценка на разходите за постигането им.

Поддържаната през 2001 г. стабилна макроикономическа среда в условията на паричен съвет и предприетите мерки за оптимизиране на финансовото управление на публичните ресурси са предпоставка за устойчиво икономическо развитие на Република България в следващия важен предприсъединителен период.

Приложение:

1. Отчет на държавния бюджет за 2001 г.

2. Отчет на консолидирания държавен бюджет за 2001 г.

МИНИСТЪР:

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ОСНОВНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ПАРТНЬОРИ НА СТРАНАТА И МЕЖДУНАРОДНА КОНЮНКТУРА.....	1
2. ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ НА БЪЛГАРИЯ.....	2
3. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА.....	6
4. АНАЛИЗ НА ФИНАНСИРАНЕТО НА БЮДЖЕТНИЯ ДЕФИЦИТ ПО ИЗТОЧНИЦИ И АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ДЪРЖАВНИЯ И ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАНИЯ ДЪЛГ	10
5. ВЗЕМАНИЯ И ДЯЛОВИ УЧАСТИЯ В МЕЖДУНАРОДНИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	14
6. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРИХОДИТЕ	15
6.1. Изпълнение на приходите в републиканския и местните бюджети към 31.12.2001 г... 15	
6.2. Анализ на изпълнението на приходите от мита и митнически такси..... 24	
7. АНАЛИЗ НА БЮДЖЕТНОТО ФИНАНСИРАНЕ В РЕАЛНИЯ СЕКТОР	26
8. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СУБСИДИИТЕ ЗА ТЕКУЩА ДЕЙНОСТ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ.....	32
9. ОТЧЕТ ЗА КАПИТАЛОВИТЕ РАЗХОДИ ПО КОНСОЛИДИРАНАТА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА ЗА 2001 Г.	34
10. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТИТЕ НА МИНИСТЕРСТВА И ВЕДОМСТВА	35
11. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТИТЕ НА СПЕЦИАЛНИТЕ МИНИСТЕРСТВА И ВЕДОМСТВА	47
12. АНАЛИЗ НА ОТЧЕТА НА СМЕТНАТА ПАЛАТА.....	49
13. АНАЛИЗ ЗА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ .	50
14. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КОНСОЛИДИРАНИЯ БЮДЖЕТ НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ.....	50
15. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА НА НАЦИОНАЛНАТА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА	53
16. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТА НА ФОНД “ПКБ”.....	54
17. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ	56
18. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА БЪЛГАРСКА НАЦИОНАЛНА ТЕЛЕВИЗИЯ	57
19. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА БЪЛГАРСКО НАЦИОНАЛНО РАДИО	58
20. АНАЛИЗ НА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТИТЕ НА ДЪРЖАВНИТЕ ВИСШИ УЧИЛИЩА.....	58

21. АНАЛИЗ НА ОБЩИНСКИТЕ БЮДЖЕТИ И ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА ИМ С ЦЕНТРАЛНИЯ БЮДЖЕТ	59
22. АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА БЮДЖЕТИТЕ НА ИЗВЪНБЮДЖЕТНИТЕ ФОНДОВЕ И СМЕТКИ НА МИНИСТЕРСТВА И ВЕДОМСТВА.....	65
23. НАЦИОНАЛЕН ФОНД КЪМ МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ.....	67
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	68
<i>Приложение:</i>	<i>70</i>
<i>1. Отчет на държавния бюджет за 2001 г.....</i>	<i>70</i>
<i>2. Отчет на консолидирания държавен бюджет за 2001 г.....</i>	<i>70</i>